

JUTRO NIEDZIELA

Zaufaj Słowu
JUTRO NIEDZIELA
Rozpoznaj w Nim Boga

Ks. Przemysław Śliwiński

Ks. Marcin Kowalski

Wydawnictwo Stacja7

Redakcja:

Aneta Liberacka
Zofia Świerczyńska

Korekta:

Mateusz Czarnecki

Projekt okładki i łamanie:

Marcin Jakubinek

Wszystkie cytaty biblijne pochodzą z: Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu,
Biblia Tysiąclecia, Pallottinum, Wydanie V

Copyright by Fundacja Medialna 7

Za zgodą Kurii Metropolitalnej Warszawskiej z dn. 1.10.2020/Nr 2090/D/2020

Publikacja objęta honorowym patronatem Konferencji Episkopatu Polski oraz patro-
natem arcybiskupa Wiktora Skworca, metropolity katowickiego, przewodniczącego
Komisji Duszpasterstwa KEP.

ISBN: 978-83-959156-0-4

Wydawnictwo Stacja7
Wydanie I, Kraków 2020

Stacja7.pl
Złap pociąg do wiary
e-mail: redakcja@stacja7.pl

Fundacja Medialna 7

ul. Miodowa 17-19
00-246 Warszawa

Adres do korespondencji:

ul. Ostatnia 1C / B16
31-444 Kraków

Zamówienia:

+48 511 827 700
www.dobroci.pl

SPIS TREŚCI

WSTĘP	9
WPROWADZENIE	11
I niedziela Adwentu BÓG W PODRÓŻY	15
II niedziela Adwentu AUTOSTRADA DO NIEBA	25
III niedziela Adwentu ZASKOCZENI RADOŚCIĄ	36
IV niedziela Adwentu PRAGNIENIE DAWIDA	46
Święto Świętej Rodziny SPÓJRZ NA NIEBO	58
II niedziela po Narodzeniu Pańskim SŁOWO CIAŁEM. BÓG CZŁOWIEKIEM	68
niedziela Chrztu Pańskiego POTWIERDZENIE	78
II niedziela zwykła SŁUGA SŁUCHA	89
III niedziela zwykła KRÓTKA HISTORIA CZASU	99
IV niedziela zwykła NOWY MOJŻESZ	110
V niedziela zwykła DZIECI HIOBA	120
VI niedziela zwykła TRĘDOWATY	132
VII niedziela zwykła DOKTOR BÓG	142
VIII niedziela zwykła WESELE	152
I niedziela Wielkiego Postu SOJUSZ	162
II niedziela Wielkiego Postu TRZY GÓRY	174

III niedziela Wielkiego Postu DZIEDZICTWO	186
IV niedziela Wielkiego Postu POWRÓT DO PRZYSZŁOŚCI	198
V niedziela Wielkiego Postu NOWY TESTAMENT	209
VI niedziela Wielkiego Postu UMIERA BÓG	220
niedziela Zmartwychwstania POWSTANIE	236
II niedziela wielkanocna ÓSMEGO DNIA	249
III niedziela wielkanocna UŁASKAWIENIE	260
IV niedziela wielkanocna SZKOŁA PRZYWÓDZTWA	271
V niedziela wielkanocna TRWAĆ	281
VI niedziela wielkanocna RECEPTA NA MIŁOŚĆ	289
VII niedziela wielkanocna DOM	298
VIII niedziela wielkanocna RUAH	308
niedziela Trójcy Świętej Z PAMIĘTNIKA BOGA	319
IX niedziela zwykła DZIEŃ ŚWIĘTY	328
X niedziela zwykła GRA OSKARŻEŃ	337
XI niedziela Zwykła DRZEWA	347
XII niedziela zwykła MIOTANI PRZEZ FALE	357
XIII niedziela zwykła TALITHA KUM	366
XIV niedziela zwykła MISJA	376
XV niedziela zwykła IDŹ, PROROKUJ	386
XVI niedziela zwykła BEZ WYTCHNIENIA	397

XVII niedziela zwykła CHLEB DLA WSZYSTKICH	407
XVIII niedziela zwykła CHLEB ŻYCIA	416
XIX niedziela zwykła PRAGNAĆ ŻYĆ	425
XX niedziela zwykła UCZTA ŻYCIA	434
XXI niedziela zwykła TAK CZY NIE	444
XXII niedziela zwykła SŁOWO W CZYN	454
XXIII niedziela zwykła ODWRÓCIĆ LOS	464
XXIV niedziela zwykła WZIĄĆ KRZYŻ	472
XXV niedziela zwykła PIERWSZY SPRAWIEDLIWY	481
XXVI niedziela zwykła UWOLNIĆ BOGA	492
XXVII niedziela zwykła KRÓTKA HISTORIA MAŁŻEŃSTWA	501
XXVIII niedziela zwykła SERCE I MĄDROŚĆ	512
XXIX niedziela zwykła SNY O POTĘDZE	521
XXX niedziela zwykła ŻEBYM PRZEJRZAŁ	530
XXXI niedziela zwykła PO PIERWSZE	539
XXXII niedziela zwykła WSZYSTKO I GROSZ	550
XXXIII niedziela zwykła TEN DZIEŃ	560
Uroczystość Chrystusa Króla Wszechświata KRÓL	571
INDEKS	579
ŹRÓDŁA ILUSTRACJI	584

WSTĘP

Dzień święty święcić – to jedna z większych bitew, jakie toczy my, czasami pięćdziesiąt dwa razy w roku

O świętowanie niedzieli trzeba dziś walczyć. Powodów do porażki nie brakuje. Nadmiar obowiązków, nieumiejętność odpoczywania, zbliżający się pracujący tydzień. To wszystko sprawia, że ten wyjątkowy dzień bywa przedłużeniem soboty albo staje się czasem przygotowań do poniedziałku. Kiedy po raz kolejny w niedzielny poranek podejmujemy próbę przeżycia dnia z Bogiem, z rodziną, w atmosferze świętowania, scenariusz się powtarza. Dlatego co sobotę o godzinie jedenastej na ekranie mojego telefonu pojawia się przypomnienie „JUTRO NIEDZIELA”.

Instrukcja obsługi

Ktoś odwiedzający nasz dom mógłby uznać, że zrobiliśmy z tej książki element dekoracji salonu. To oczywiście zrozumiałe, bo wydanie zachwyca. Jednak nie względy estetyczne są tu decydujące. „Jutro Niedziela” jest na wyciągnięcie ręki tam, gdzie zazwyczaj przebywamy. Nie daje o sobie zapomnieć, nawet gdy lenistwo, pomieszane z nadmiarem obowiązków, może stać się wymówką, by w tę sobotę lekturę sobie darować. Walka o świętowanie niedzieli zaczyna się już przy lekturze książki. Dobrze ten moment zaplanować wcześniej. Może zaraz po śniadaniu? W czasie drzemki dzieci? A może dla kogoś najlepszy będzie wieczór. Ważne, by był to czas, kiedy możemy zanurzyć się w treści książki.

Niedziela będzie dla... Niego i dla nas

Lektura tych kilku stron przypisanych konkretnej niedzieli daje nam poczucie, że jesteśmy gotowi. Stajemy się jak dzieci, które odczuwają radość oczekiwania na upragnione spotkanie. Wszystko dlatego, że ta książka daje przedsmak odświętności już w sobotę. Staramy się, by wszystko było gotowe. Nie z przymusu czy narzuconego rygoru, ale z wewnętrznej potrzeby zaczynamy pracować nad tym, by zanim

nastanie niedziela, wszystkie zadania były wykonane, lekcje odrobione, obiad wymagał jedynie podgrzania (lub zamówienia), a „kościółowe” stroje czekały na wieszaku w pełnej gotowości. Chcemy w niedzielę wejść wolni, czyli zdolni do świętowania i radowania się, do poświęcania czasu najbliższemu.

Odkrywanie Słowa

Jutro Niedziela nie tylko nas przygotowuje, wprowadza w nastrój świętowania, ale ubezpiecza na wypadek hałasujących w kościele dzieci, naszego złego samopoczucia, popsutych głośników czy średniej jakości kazania. Mimo wszystkich niesprzyjających czynników zewnętrznych i mimo naszych „wylogowań” w czasie Mszy świętej Słowo nam nie umknie, ono żyje w nas już od wczoraj, co ważne – przyjmujemy je z pełnym zrozumieniem. W zaciszu swojego domu poznajemy bowiem kontekst starotestamentalnych teksów, widzimy, jak łączą się one z Dobrą Nowiną. Prowadzeni przez autorów, odkrywamy to, co dotychczas dostrzegali jedynie wybitni bibliści. W naszym domu lekturze tej książki towarzyszą nierzadko okrzyki „aaaa, to o to chodziło!”. Tak rodzi się wielka fascynacja Słowem. Narzędzia i wiedza, w którą wyposażają nas autorzy, sprawia, że inaczej czytamy Pismo Święte. Taką wiedzą można oczywiście zabłysnąć w towarzystwie, ale warto ją też po prostu wykonać do lepszego zrozumienia codziennej lektury czytań i Ewangelii.

Odpoczywanie ze Słowem

Coraz częściej wakacyjne wyjazdy określamy mianem „ładowania baterii”. Urlopowe przerwy stały się dla nas niezbędne, by dobrze funkcjonować przez kilka kolejnych miesięcy. Wielkie szczęście katolików polega na tym, że Dzień Pański jest co siedem dni. Poważne zagrożenie kryje się w łatwości stracenia tego czasu odpoczynku, bliskości z Jezusem i rodziną. Odpoczywanie ze Słowem stawia w naszym życiu Eucharystię, a co za tym idzie – Boga, na pierwszym miejscu. Jest też czasem budowania relacji i nabrania sił na kolejne sześć dni pracy, a wszystko to w oparciu o Chrystusa.

Odkrywajmy Słowo i odpoczywajmy ze Słowem. Dajmy sobie przypomnieć, że jutro niedziela.

Weronika Kostrzewa

WPROWADZENIE

Sobór Watykański II w konstytucji o Objawieniu Bożym *Dei Verbum* stwierdził, że Pismo Święte winno być „duszą teologii” (n. 24). Słowo Boże to fundament refleksji teologicznej, ale także sposób na jej nieustanny rozwój przez coraz głębsze wnikanie w misterium Boga, który objawił się w pełni w osobie Jezusa Chrystusa, w Jego nauczaniu i w zbawczych działaniach – w całej Jego historii: od wcielenia do wniebowstąpienia i wielkanocnych chrystofanii. Ale w równej mierze, jak duszą teologii Pismo Święte jest sercem życia duchowego i wszelkich działań duszpasterskich Kościoła. Dobitnie potwierdził to papież Benedykt XVI w swojej adhortacji *Verbum Domini* z 2010 roku, w której apelował nie tylko o „intensywniejsze duszpasterstwo biblijne”, ale przede wszystkim o „biblijną animację całego duszpasterstwa”, o weryfikację, „czy zwyczajna działalność naszych wspólnot chrześcijańskich, w parafiach, w stowarzyszeniach i ruchach rzeczywiście ma na celu osobiste spotkanie z Chrystusem, objawiającym się nam w swoim Słowie” (73).

Pogłębianiu rozumienia Pisma Świętego, kształtowaniu duchowości i kultury biblijnej w duszpasterstwie, a także indywidualnej formacji wiernych służy działające w Polsce od 2005 roku *Dzieło Biblijne*. Współautor *Jutro Niedziela*, ks. dr hab. Marcin Kowalski – adiunkt w katedrze Teologii Biblijnej i Proforystyki na Wydziale Teologii w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II – jest moderatorem *Dzieła Biblijnego* diecezji kieleckiej, a swoją misję wypełnia w szerszym, ogólnopolskim wymiarze, angażując się w Tydzień Biblijny i programy realizowane przez *Dzieło Biblijne* w naszej Ojczyźnie oraz publikując teksty. Książka *Jutro Niedziela* wpisuje się w najlepiej pojętą strategię „biblijnej animacji” życia naszych wspólnot i parafii.

Publikacja ta wymownie ukazuje wagę nauk biblijnych nie tylko dla teologii, ale także dla szeroko pojętej działalności duszpasterskiej Kościoła. Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II może poszczycić się biblistami, którzy nie tylko kompetentnie realizują swoje badania na poziomie międzynarodowym i publikują je w światowej klasy

naukowych czasopiśmie zagranicznych i polskich, ale także troszczą się o ich owocną duszpasterską aplikację we własnej Ojczyźnie. W *Jutro Niedziela* znajdujemy podstawowe elementy analizy historycznej tekstu biblijnego, które w dokumencie *Interpretacja Pisma Świętego w Kościele* (wydanym w 1993 roku) mocno postulowała Papieska Komisja Biblijna. Objawienie jest faktem historycznym i trudno je zrozumieć bez kontekstu historyczno-kulturowego czasów, w których się dokonywało.

Rozpoczynając analizę czytań Liturgii Słowa na każdą niedzielę, autorzy wprowadzają nas w historię osób, które przekazywały dane im od Boga orędzie. Ich dzieje wpisują się bowiem w historię Bożego Słowa. Poznając ją, możemy lepiej zrozumieć problemy i wyzwania, które stały przed ludem Przymierza, przed Jezusem Chrystusem i Jego apostołami oraz licznymi uczniami. Mamy szansę wejść w sytuację Kościoła apostołskiego, w którym pierwsi chrześcijanie, na czele ze św. Piotrem i św. Pawłem, mierzyli się z przeciwnościami ze strony judaizmu i świata pogan. Wnikając ze zrozumieniem w te zmagania, lepiej możemy odkrywać wielkość głoszonej przez nich Prawdy o Bogu i o zbawieniu świata w Jezusie – Panu!

W dalszej części każdego komentarza, zatytułowanej TRANSLATOR, wytrawny interpretator skupia się na ciekawszych i trudniejszych terminach hebrajskich oraz greckich, pozwala nam odkryć bogactwo oryginalnego tekstu Biblii. Dzięki temu czytelnik może zachwycić się czasem surową dosłownością, innym razem obrazowością i głębią sensu duchowego (moralnego, analogicznego i anagogicznego), jakie mieści w sobie Słowo Boże.

Ogromnym atutem książki *Jutro Niedziela* jest poszukiwanie tematów łączących wszystkie fragmenty niedzielnej Liturgii Słowa (*Biblijny Insider, Sto Słów*), które często gubimy, wsłuchując się w pojedyncze czytania. Kompetentnie podana analiza teologiczna tematów wydobytych z tekstów natchnionych, ich przejrzysta i zwięzła prezentacja w świetle tekstów paralelnych wziętych z całej Biblii, a także bardzo dobra znajomość życia ówczesnych ludzi, ich uwarunkowań egzystencjalnych oraz życia samego Kościoła sprawiają, że odstąpiona Prawda o Bogu i Jego działaniu w świecie dla zbawienia człowieka po prostu przyciąga ku Niemu, przekonuje nawet krytyczne umysły, nastawione głównie na wiedzę przyrodniczą czy matematyczno-filozoficzną. Dzięki tak podanemu przesłaniu teologicznemu słowo Boże każdej niedzieli staje się dla czytelnika prawdziwym Chlebem Życia – nie tylko smacznym i świeżym, ale niosącym łaskę, która ma moc przemieniać grzesznika w przyjaciela i brata Pana – ukrzyżowanego i uwielbionego Jezusa. Dzięki tej nowatorskiej publikacji Boży Chleb Słowa może być spożywany nie tylko w każdą niedzielę, ale i we wszystkie dni każdego tygodnia, aby nieustannie umacniać czytelnika w drodze do Nieba.

Za zrozumiały i trafiający do współczesnego czytelnika język odpowiada także dziennikarskie przygotowanie ks. Przemysława Śliwińskiego. Odnalezienie klucza wszystkich czytań, odpowiednio przygotowane leady, wprowadzenia do czytań, analizy oraz podsumowania razem z wyróżniającą tę książkę formą graficzną decydują o tym, że podane treści skutecznie docierają do serc i umysłów adresatów.

Zachęcając gorąco do korzystania z publikacji *Jutro Niedziela*, pragnę życzyć, aby z jej pomocą *Słowo Pańskie szerzyło się i bieгло* (2 Tes 3,1), zdobywając sobie coraz więcej miejsca w życiu Kościoła w Polsce i w osobistym życiu wszystkich czytelników – w życiu współczesnych uczniów i uczennic, sióstr i braci Jezusa Chrystusa.

Ks. prof. dr hab. Henryk Witczyk

prof. zwyczajny Katolickiego Uniwersytetu Jana Pawła II,
członek Papieskiej Komisji Biblijnej,
przewodniczący Stowarzyszenia Biblistów Polskich,
założyciel i przewodniczący Dzieła Biblijnego im. Jana Pawła II

• I NIEDZIELA ADWENTU •

ROK B

BÓG W PODRÓŻY

Z utęsknieniem czekamy,
nie możemy się Go już doczekać.
To właśnie Adwent.

• CHMURA SŁÓWA •

przez
Nie naszym dla naszego tę
liście nas Chrystusa ani dała
gliną Jezusa się jak czy nad
Czujcie swoje Tobą aż
kiedy wszystko panie Pana nam wszyscy ojcem jest
pryjdzie mówię Twojego was z Ciebie jesteście wiecie przed Nikt
serca spojrz daj Twoich wszelkie Cielbie jesteście wiecie przed Nikt
spójrz daj Twoich wszelkie Cielbie jesteście wiecie przed Nikt
czyny człowieczym rozdarł nasz prawica chwalili

PUNKT WYJŚCIA

PIERWSZA NIEDZIELA ADWENTU • Rozpoczyna się nowy rok liturgiczny, rok B • **KOLOR SZAT:** fioletowy • **KOLEKTA:** Będziemy prosili, abyśmy przez dobre uczynki *przygotowali się na spotkanie* przychodzącego Chrystusa • **CZYTANIA:** W tę niedzielę zawsze słuchamy wygłoszonego na Górze Oliwnej wezwania Jezusa: *Czuwajcie* • Księga Izajasza 63,16b–17.19b; 64,2b–7 • Psalm 80,2–3.15–16.18–19 • Pierwszy List do Koryntian 1,3–9 • Ewangelia wg św. Marka 13, 33–37

PIERWSZE CZYTANIE

Z dala od Boga • Iz 63,16b–17.19b; 64,2b–7

Świadomość odrzucenia przez Boga, przyznanie się do grzechów i złamania przymierza. Ale najbardziej wybrzmiewa tęsknota za Bogiem: *Ty jesteś naszym ojcem*.

KSIĘGA: Izajasza • **AUTOR:** Trito-Izajasz • **CZAS POWSTANIA:** II poł. VI w. – I poł. V w. przed Chr. (po wygnaniu babilońskim) • **KATEGORIA:** mowa prorocka • **KTO MÓWI:** prorok (w imieniu Boga) • **ADRESACI:** Izraelici, wszystkie narody

TRZY KSIĘGI • Fragmenty Księgi Izajasza dość często słyszymy podczas Mszy św. niedzielnych, średnio co piątą niedzielę. Zatem to *najczęściej przywoływana* księga Starego Testamentu. Ale musimy pamiętać, że ta 66-rozdziałowa księga to w rzeczywistości zbiór trzech oddzielnych ksiąg. Każda z nich powstała w innym czasie (i w innej sytuacji Izraela) i została napisana przez innego autora. »Tylko pierwsza, najdłuższa część (rozdziały 1–39), jest autorstwa Izajasza. Dotyczy Izraela przed wygnaniem, bliskiego upadku z powodu niewierności. »Druga powstała już wówczas, gdy Izrael był na wygnaniu. Jej autor zwany jest Deutero-Izajaszem (rozdziały 40–55). »Trzecia powstała już po powrocie z wygnania, jej autor został umownie nazwany Trito-Izajaszem (rozdziały 56–66).

TRZECIA KSIĘGA • Pierwsze czytanie pochodzi z ostatniej, trzeciej części (rozdziały 56–66). Powstała ona już *po powrocie Izraelitów z wygnania* babilońskiego. Autor to anonimowy prorok (umownie: Trito-Izajasz), mający związek z myślą Izajasza. Działał w Palestynie po powrocie z wygnania. W swoim dziele podkreśla świętość Boga i Jerozolimy oraz rysuje wizję czasów ostatecznych, w których zbawienie objąć ma wszystkie narody • Trito-Izajasz mówi do Izraelitów, którzy powrócili z niewoli babilońskiej. Żyją w swoim kraju trochę jak obcy, otoczeni przez cudzoziemców i tych, którzy osiedlili się tu podczas ich nieobecności. To rodzi pytania i wątpliwości. Co oznacza obecność pogan w Ziemi Obiecanej? Czyżby Bóg wybrał i pobłogosławił narody pogańskie w miejsce niewiernego Izraela? Jaki jest dalszy sens bycia Izraelitą i zachowywania Prawa?

Czytanie z Księgi proroka Izajasza

Ty, Panie, jesteś naszym ojcem, odkupiciel nasz – to Twoje imię odwieczne. Czemu, o Panie, dozwalasz nam błądzić z dala od Twoich dróg, tak iż serca nasze stają się nieczyste na bojaźń przed Tobą? Odmień się przez wzgląd na Twoje sługi i na pokolenia Twojego dziedzictwa.

Obyś rozdarł niebios a i zstąpił – przed Tobą zatrzęsłyby się góry.

Zstąpiłeś: przed Tobą zatrzęsły się góry. Ani ucho nie słyszało, ani oko nie widziało, żeby jakiś bóg poza Tobą czynił tyle dla tego, co w nim pokłada ufność. Obyś wychodził naprzeciw tym, co radośnie pełnią sprawiedliwość i pamiętają o Twych drogach.

Oto Ty zawrzałeś gniewem, bo

MODLITWA TĘSKNIĄCYCH • Poczucie, że Bóg jest daleko, i pragnienie, by był bliżej, dał się poznać – to z powodu tych, wyrażonych w czytaniu stwierdzeń, usłyszymy je w Liturgii Słowa. Tęsknota za Bogiem, analiza powodów, dlaczego tak się stało, oraz pragnienie, by stał się bliski, to powszechna postawa *człowieka oczekującego Pana*.

NAJWAŻNIEJSZE CYTATY

Dozwalasz nam błądzić z dala od Twoich dróg

Skryłeś Twoje oblicze przed nami

Oddałeś nas w moc naszej winy. A jednak, Panie, Ty jesteś naszym ojcem

TRANSLATOR

• **„Odkupiciel nasz” to Twoje imię odwieczne (Iz 63,16)** • Hebrajskie słowo *goel* mieści w sobie znaczenie *odkupiciel*, równocześnie posiadając bardzo bliskie, rodzinne konotacje • W Starym Testamencie to najbliższy krewny, na którym spoczywa obowiązek pomsty za przelaną krew członków rodziny (☞ Lb 35,19). To także ktoś, kto troszczy się o sytuację materialną swoich bliskich, wykupując ich z niewoli (☞ Kpł 25,23–24.39–55), odkupując ich mienie (☞ Kpł 25,25; Jr 32,6–15) czy wzbudzając potomstwo zmarłemu krewnemu (☞ Rut 3,12; 4,1–6) • *Goel* to również **Bóg wybawiający** Izraela z niewoli egipskiej (☞ Wj 6,6; 15,13) czy sprowadzający z wygnania (☞ Jr 50,34). Określenie to stosuje się także w odniesieniu do Jahwe, który wierzącego wybawia od śmierci (☞ Ps 103,4; Lm 3,58).

• **Czemuż, o Panie, dozwalasz nam błądzić z dala od Twoich dróg, tak iż serce nasze staje się nieczyste na bojaźń przed Tobą? (Iz 63,17)** • Dosłownie: *Dlaczego sprawiłeś, że błądzimy, i zatwardziłeś nasze serce* • Bóg, jak w starciu z faraonem (☞ Wj 5–14), jest sprawcą zatwardziałości ludzkiego serca, przyczyniając się do tego, co przyszło na Izraela.

• **Obyś rozdarł niebios a i zstąpił (Iz 63,19)** • Izraelici pojmowali firmament niebieski jako rodzaj namiotu, rozpostartej nad światem tkaniny, za którą istnieje gdzieś tron i mieszkanie Boga • Czasownik *qara* (rozdzierać) jest stosowany, gdy mowa o rozdarciu szat – znaku żałoby i smutku (☞ Rdz 37,29; 2 Sm 3,31) lub o wycięciu okien w budynku (☞ Jr 22,14). Chodzi więc nie tyle o metaforyczne, ile wręcz dosłowne rozdarcie namiotu nieba, by można było ujrzeć Pana.

• **Oto Tyś zawrzał gniewem, bośmy grzeszyli przeciw Tobie od dawna i byliśmy zbuntowani (Iz 64,4)** • Ostatni czasownik w wersie 4, *weniwwaszea*, został pominięty w tłumaczeniu Biblii Tysiąclecia i wielu innych przekładach oraz komentarzach z powodu trudności związanych z jego zrozumieniem. Może on oznaczać stwierdzenie: **A jednak będziemy zbawieni**, lub pytanie: **Czy możemy być zbawieni?** Pytanie lepiej wpisuje się

grzeszyliśmy przeciw Tobie od dawna i byliśmy zbuntowani. My wszyscy byliśmy skalani, a wszystkie nasze dobre czyny jak skrwawiona szmata. My wszyscy opadliśmy zwiędli jak liście, a nasze winy poniosły nas jak wichry.

Nikt nie wzywał Twojego imienia, nikt się nie zbudził, by się chwycić Ciebie. Bo skryłeś Twoje oblicze przed nami i oddałeś nas w moc naszej winy. A jednak, Panie, Ty jesteś naszym ojcem. My jesteśmy gлина, a Ty naszym Twórcą. Wszyscy jesteśmy dziećmi rąk Twoich.

Oto Słowo Boże.

w kontekst fragmentu, w którym Izrael wylicza swoje grzechy i przyzywa Bożego miłosierdzia.

BIBLIJNY INSIDER

Dzisiejsze czytanie z Księgi proroka Izajasza to jeden z tych niezwykłych fragmentów, w których Izrael nazywa Boga swoim najbliższym krewnym, rodziną.

• **Złamane przymierze** • Izraelici odkrywają Boga-Ojca dopiero wówczas, kiedy wypiera się ich sprawiedliwy Abraham, ich ojciec w wierze, i kiedy **tracą przymierze Mojżeszowe**. Na pytanie, czy możliwe jest jego odnowienie, szkoła historyczna (odpowiedzialna za księgi od Sędziów do 2 Księgi Królewskiej) odpowie – nie. Raz złamanego przymierza nie da się przywrócić ze względu na chorobę serca Izraela, ich patologiczną niewierność • Ta dramatyczna sytuacja wybrzmiewa w pytaniu: *Czy możemy być zbawieni?* (👁️ TRANSLATOR).

• **Boża interwencja** • Izraelici zaczynają zdawać sobie sprawę, że ich los zależy teraz wyłącznie od wyjątkowej interwencji Boga, który musi zstąpić na ziemię i dać im nowe serce. To odpowiedź proroków na „kerigmat beznadziei” płynący z przestania ksiąg historycznych. Nowe Przymierze (👁️ Jr 31,31–34) oraz nowe serce zdolne do zachowywania Bożego Prawa (👁️ Ez 18,31; 36,26) będą wyłącznym dziełem i darem Boga. Dzięki nim naród będzie mógł trwać w przymierzu z Nim. Cała nadzieja w Ojcu i Stwórcy, który przecież nie może porzucić swoich dzieci, dzieła swoich rąk, swoich wybranych • Ich tęsknota i oczekiwanie **wypełnią się w Jezusie**, który rozedrze zastonę oddzielającą nas od Boga i przez okno w niebie zstąpi, aby podarować ludzkości nowe serce. Posłanie Syna to dowód na miłość i nieskończoną kreatywność naszego Ojca.

PSALM

Powróć, Panie • Ps 80,2–3.15–16.18–19

Psalm 80 wyśpiewywano w czasie wielkich dni postu i pokuty. To prośba o drugą szansę: *Już więcej nie odwrócimy się od Ciebie.*

PSALM 80 • AUTOR: nieznan • **CZAS POWSTANIA:** VII w. przed Chr.

MAŹ JEGO PRAWICY • Psalm powstał być może w czasach Jozjasza, ostatniego króla reformatora przed upadkiem Judy (650–609 r. przed Chr.). To ważny kontekst, gdyż to Jego dotyczyć może prośba: *Wyciągnij rękę nad mężem Twej prawicy* – psalmista modlić się może o błogostawieństwo Boże i **moc dla króla** • Czasy Jozjasza to okres, kiedy odnowione zostało Przymierze z Bogiem, w którym Izraelici

Czytanie z Pierwszego Listu Świętego Pawła Apostoła do Koryntian

Bracia:

Laska wam i pokój od Boga ojca naszego i Pana Jezusa Chrystusa! Bogu mojemu dziękuję wciąż za was, za łaskę daną wam w Chrystusie Jezusie. W Nim to bowiem zostaliście wzbogaceni we wszystko: we wszelkie słowo i wszelkie poznanie, bo świadectwo Chrystusowe utrwaliło się w was.

Nie doznajecie tedy braku żadnej łaski, oczekując objawienia się Pana naszego, Jezusa Chrystusa. On też będzie umacniał was aż do końca, abyście byli bez zarzutu w dzień Pana naszego, Jezusa Chrystusa.

Wierny jest Bóg, który powołał was do współuczestnictwa z Synem swoim, Jezusem Chrystusem, Panem naszym.

Oto słowo Boże.

dostrzegli nadzieję na ocalenie swego Królestwa. Wierni obiecują: *Już więcej nie odwrócimy się od Ciebie.* Równocześnie życie narodu charakteryzowało się ogromną niepewnością. Wokół Judy padały i pojawiały się wciąż nowe imperia i potężni wrogowie. Na gruzach drapieżnej Asyrii powstało imperium neo-babilońskie słynnego Nabuchodonozora II, pozbawiając Izraelitów marzeń o niezależności. Stąd przejmujące wołanie: *Przyjdź nam z pomocą, nawiedz tę winorośl, chroń to, co zasadziła Twoja prawica!*

MODLITWA I PRZEMIANA • Psalm należy do gatunku modlitwy błagalnej, *tefillah*, która była częścią rytuału wielkich dni postu i pokuty, obchodzonych przez całą wspólnotę Izraela. Wyznawano wtedy grzechy i błagano o pomoc w sytuacji zagrażających ludowi nieszczęść, takich jak: wojna, przegrana bitwa, głód, susza, epidemia • Psalm 80 to z jednej strony modlitwa do zagniewanego Boga: *Panie, Boże Zastępów, jak długo gniewać się będziesz?* Z drugiej strony to modlitwa ludzi bezradnych, którzy potrzebują pomocy: **Przyjdź nam na pomoc.** Chcą nie tylko zmiany nastawienia Pana: *okaż Twe pogodne oblicze.* Równocześnie wyznają, że sami potrzebują przemiany, której nie osiągną własnymi siłami: *daj nam nowe życie, a będziemy Cię chwaliли.*

O DRUGĄ SZANSĘ • Motyw, który łączy Psalm 80 z pierwszym czytaniem, to „druga szansa”. Izrael wielokrotnie odwracał się od Pana. Mimo to psalmista woła do Niego z nadzieją, że przyjdzie z pomocą narodowi narazonemu na niepewność i cierpienie • Zwróćmy uwagę na przejmującą metaforę obrazującą wierność Boga – lud wybrany jest porównany do winorośli, którą Bóg zasadził i którą – z tego powodu – dalej będzie się opiekował. Tekst psalmu wyraża ogromną tęsknotę za Panem i **oczekiwanie na Jego powrót.**

NAJWAŻNIEJSZE CYTATY

Przyjdź... powróć, Boże zastępów

Już więcej nie odwrócimy się od Ciebie

Daj nam nowe życie, a będziemy Cię chwaliли

DRUGIE CZYTANIE

Wszystko jest • 1 Kor 1,3–9

Zostaliśmy wzbogaceni we wszystko. Nie brakuje nic – zapewnia Paweł. Wszystko to wszelkie słowo i wszelkie poznanie.

KSIĘGA: Pierwszy List do Koryntian • **NADAWCA:** św. Paweł i Sostenes • **ADRESACI:** wspólnota chrześcijańska w Koryncie • **CZAS POWSTANIA:** ok. 54 r. • **MIĘJSCA POWSTANIA:** Efez

NA RATUNEK KORYNTIANOM • Podczas swojego pobytu w Koryncie, ważnym greckim mieście portowym położonym na skrzyżowaniu szlaków handlowych, Pawłowi udało się założyć – był to 50 r. – wspólnotę chrześcijan. Doszło w niej jednak do sporów i pojawiło się sporo problemów, stąd liczne **interwencje apostoła** i obfita korespondencja z Koryntianami • W Nowym Testamencie zachowały się jedynie dwa listy do Koryntian, ale zawarte w nich wzmianki sugerują nam przynajmniej cztery pisma. Pierwszy List do Koryntian jest wśród wszystkich listów Pawłowych najlepszym przykładem pragmatyzmu apostoła, który łączy głęboką teologię z aktualnymi problemami wspólnoty i używa jej do ich rozwiązywania.

POCZĄTEK • Drugie czytanie to początek listu, a konkretnie epistolarny wstęp (*proemium*), który zwyczajowo zawiera pozdrowienia oraz dziękczynienie i modlitwę za adresatów (*eucharisteo*) • Paweł przedstawia się w liście jako apostoł Chrystusa. Do wstępnych pozdrowień dołącza Sostenesa, który był najprawdopodobniej jego sekretarzem • W dalszej części Paweł przejdzie do zasadniczego tematu listu, w którym dotknie pierwszego problemu w Koryncie – **sporów i frakcji** tworzących się wokół przepowiadających w mieście apostołów (👁️ 1 Kor 1,10–17). Lekarstwem na nie będzie Ewangelia Krzyża. Koryntianie będą wezwani do przewartościowania swego postępowania w świetle Krzyża Chrystusa.

ŁASKA I POKÓJ • Usłyszymy pozdrowienie skierowane do wspólnoty. Zwróćmy uwagę na charakterystyczny zwrot, w którym Paweł łączy klasyczne greckie słowo *charis* – łaska i hebrajskie *shalom* – pokój. Usłyszymy również słowa dziękczynienia za wspólnotę i powierzenia jej w ręce Boga, który czuwa nad tym, aby przyjscie jego Syna zastało ich czujnymi i przygotowanymi.

NAJWAŻNIEJSZE CYTATY

Bogu mojemu dziękuję wciąż za was

Nie doznajecie tedy braku żadnej łaski

On też będzie umacniał was aż do końca, abyście byli bez zarzutu

BIBLIJNY INSIDER

Paweł jako prawdziwy ojciec wspólnoty korynckiej nie tylko ich poucza, ale dostrzega złożony w nich potencjał łaski i dobra. Tak właśnie patrzy na nas Ojciec w niebie.

• **Za dobrze?** • W krótkim epistolarnym wstępie uderza przede wszystkim optymistyczny obraz wspólnoty w Koryncie. Apostoł stwierdza, że Koryntianom nie brak żadnego daru łaski • Równocześnie z historii korespondencji Pawła ze wspólnotą wiemy,

jak wiele **przysporzyła mu ona problemów**. Czy epistolarny wstęp to tylko próba zjednania sobie przychylności słuchaczy (technika często stosowana we wstępie mowy)? Czy to wyidealizowany obraz wspólnoty?

• **Paweł dobrym pasterzem** • Paweł jest realistą. Przy wszystkich słabościach Koryntian wie on, jak ogromny drzemie w nich potencjał Bożej łaski i charyzmatów. Tym, który złożył w nich swe dary, jest sam Pan i to On ostatecznie odpowiada za dojrzewanie wspólnoty i jej przygotowanie się na przyjscie Jezusa • Paweł – teolog i pasterz – jak zawsze ponad ludzkim wysiłkiem i własną troską **stawia łaskę i działanie Boże**. Życie chrześcijańskie to nie tyle nieustanne dążenie do doskonałości, ile odkrywanie w sobie potencjału Ducha i mądre zarządzanie nim.

• **Bogactwo Koryntian** • Na czym polega bogactwo Koryntian? Po pierwsze, obfitują w Słowo (*logos*), które u Pawła oznacza przepowiadanie Ewangelii. Mają pod dostatkiem Bożego Słowa. Po drugie, posiadają wiedzę (*gnosis*), która nie oznacza wiedzy tajemnej ani naukowo-filozoficznej. To poznanie Chrystusa, które zdobyli dzięki głoszonej przez Pawła i innych Apostołów Ewangelii. Nie brak im też żadnego daru łaski (*charisma*) – chodzi o dary Boże, charyzmaty otrzymane nie tylko dla dobra jednostki, ale przede wszystkim dla budowania wspólnoty • Dzięki temu mogą bez lęku oczekiwać **ostatecznego przyjścia Chrystusa** i Jego sądu, który ma ich zastać bez zarzutu (*anegkletos*). W dniu sądu nikt nie będzie ich mógł o nic oskarżyć, ponieważ Bóg, który ich powołał i obdarował, zadba o to, aby powierzone dary rozwinęły i doszły do pełni bliskości Chrystusa w jego Królestwie. Ojciec od początku do końca troszczy się o swoje dzieci.

EWANGELIA

Czuwajcie • Mk 13,33–37

Uczniowie pytają Jezusa, kiedy nastąpi koniec świata. Mistrz odpowiada apelem o czuwanie. Wołanie **czuwajcie** padnie aż czterokrotnie.

EWANGELISTA: św. Marek • **CZAS POWSTANIA:** ok. 60–70 r. • **KATEGORIA:** mowa • **MIEJSCE AKCJI:** Góra Oliwna • **CZAS AKCJI:** ok. 33 r. • **KTO MÓWI:** Jezus • **SŁUCHACZE:** uczniowie • **WERSJE:** Mt 25,14–30 • Łk 19,11–27

PIERWSZA I NAJKRÓTSZA • Rozpoczyna się liturgiczny rok B. Jego cechą charakterystyczną jest to, że w niedziele najczęściej (choć nie zawsze) będziemy słuchali fragmentów Ewangelii według św. Marka • Według współczesnych badań Ewangelia ta powstała jako pierwsza, najprawdopodobniej między rokiem 60 i 70, choć niektórzy badacze sytuują ją także w latach czterdziestych bądź pięćdziesiątych

Słowa Ewangelii według Świętego Marka

Jezus powiedział do swoich uczniów:

«Uważajcie, czuwajcie, bo nie wiecie, kiedy czas ten nadejdzie. Bo rzecz ma się podobnie jak z człowiekiem, który udał się w podróż. Zostawił swój dom, powierzył swym sługom staranie o wszystko, każdemu wyznaczył zajęcie, a odźwiernemu przykazał, żeby czuwał. Czuwajcie więc, bo nie wiecie, kiedy pan domu przyjdzie: z wieczora czy o północy, czy o pianiu kogutów, czy rankiem. By niespodzianie przyszedłszy, nie zastał was śpiących. Lecz co wam mówię, do wszystkich mówię: Czuwajcie!»

Oto słowo Pańskie.

I w. Przyjmuje się, że Mateusz i Łukasz, pisząc swoje Ewangelie, korzystali z Ewangelii Marka. Spośród wszystkich Ewangelii jest ona najkrótsza • Na temat Marka wiemy stosunkowo dużo. Był Żydem, wychował się w Jerozolimie, nie należał do grona Apostołów. Dzieje Apostolskie przypisują mu drugie imię – Jan (Dz 12,12.25; 15,37). Uczestniczył w pierwszej wyprawie misyjnej św. Pawła, z której się jednak wycofał (Dz 13,13). Towarzyszył św. Pawłowi w więzieniu (Kol 4,10; Flm 24; 2 Tm 4,11). W czasie pobytu w Rzymie poznał apostoła Piotra (1 P 5,13). To dlatego jego Ewangelia wydaje się być w dużym stopniu **zapisem nauczania św. Piotra**.

APOKALIPSA MARKA • Pierwsza niedziela nowego roku liturgicznego i Adwentu charakteryzuje się tym, że zawsze słuchamy wówczas słów Jezusa wypowiedzianych na Górze Oliwnej, kilka dni przed jego śmiercią na krzyżu. To tzw. mowa eschatologiczna, nazywana także Apokalipsą Marka. We fragmencie tym Jezus **zachęca swoich uczniów do czuwania** • Apokalipsa Marka rozpoczyna się od tego, że Jezus wraz z uczniami wychodzi ze Świątyni Jerozolimskiej. Jeden z uczniów – urzeczony budowlą – komentuje: *Nauczycielu, patrz, co za kamienie i jakie budowle!* Reakcja Jezusa jest zaskakująca: *Nie zostanie tu kamień na kamieniu...* • Jezus kontynuuje mowę na Górze Oliwnej (roztacza się stąd widok na Jerozolimę i Świątynię), zapytany przez zaintrygowanych uczniów: *Powiedz, kiedy to nastąpi? I jaki będzie znak?* Unikając bezpośredniej odpowiedzi na to pytanie (Mk 13,5–32), Mistrz zwraca uwagę na postawę gotowości uczniów: *miejcie się na baczności*, i przytacza różne, często przerażające, obrazy ucisku i prześladowania. Po nich nastąpi Paruzja.

CZUWAJCIE! • Usłyszymy dziś zatem wezwanie *Czuwajcie*, które wybrzmi aż cztery razy. Pamiętajmy, słowo o czuwaniu jest bezpośrednią odpowiedzią na pytanie uczniów: *Kiedy nastąpi koniec świata?* Jezus – w poprzedzającym fragmencie – stwierdził: *O dniu owym lub godzinie nikt nie wie, ani aniołowie w niebie, ani Syn, tylko Ojciec*. Jedynym sposobem przygotowania się na to, co przyjdzie niespodziewanie, jest pozostać czujnym • Zwróćmy uwagę na metaforę, którą Jezus ilustruje swoje przykazanie: to **obraz pana wyruszającego w podróż**.

NAJWAŻNIEJSZE CYTATY

Uważajcie, czuwajcie, bo nie wiecie, kiedy czas ten nadejdzie

Nie wiecie, kiedy pan domu przyjdzie

Czuwajcie!

BIBLIJNY INSIDER

Tylko nasz Ojciec w niebie zna czas, w którym historia tego świata osiągnie swój kres. Tymczasem, niczym udający się w podróż pan domu, po-

zostawił całe stworzenie w naszych rękach, wyznaczając nam zadania, wzywając do wierności i czujności. Jak przygotować się na Boży powrót?

• **Pytanie o koniec** • Ludzkość interesowała się nim od zawsze. Ustalała kolejne daty, w których nasz świat osiągnie swój kres. Zapowiedziany przez Jezusa dramatyczny koniec świątyni, który sygnalizuje także koniec świata, intryguje jego uczniów • Motyw ten pojawia się też w żydowskich apokalipsach. W Drugiej Księdze Barucha Bóg daje Baruchowi znak końca czasów: przerażenie i wielkie cierpienie mieszkańców ziemi (25,2). W Czwartej Księdze Ezdrasza bohater także słyszy o podobnych znakach, przy czym anioł stwierdza, że może mu uchylić tylko małą część tajemnicy (4,52). Koniec **jest przed człowiekiem zakryty**. Wie on jednak, że nadejdzie i że musi się do niego przygotować.

• **Czuwaj!** • Jako sposób przygotowania na koniec świata i naszego życia Jezus poleca czwanie. Co oznacza Jezusowe wezwanie do czuwania? • Czujność (gr. *gregoreo*) to **postawa żołnierzy na polu bitwy**, którzy muszą strzec się nadciągającego zewsząd niebezpieczeństwa (☞ 1 Mch 12,27). Nasz ludzki świat nie jest do końca bezpiecznym domem, bardziej przypomina bitewne pole. Jeśli ktoś na nim zasypia, ryzykuje, że padnie łatwym łupem swych wrogów. Jezus przestrzega przed takim snem (gr. *koimamomai*), który jest synonimem śmierci. Jego uczniowie usną w Getsemani, pozostawiając Go samego (Mk 14,43–52).

• **Czuwać aktywnie** • Być czujnym znaczy być aktywnym, wiernie wypełniać misję, którą powierzył nam Pan. Jezus podkreśla to, opisując swych uczniów jako sługi (gr. *douloi*) wiernie wypełniające polecenia swego pana, czekające na niego przy drzwiach. On jest już w drodze. Może przybyć wieczorem, o północy, o pianiu kogutów lub rankiem. To odniesienie do rzymskich czterech straży nocnych sugeruje, że **czuwać trzeba nieustannie**.

• **Ciągle powstawać** • Czujność oznacza **zmartwychwstanie już dziś z Jezusem**, przechodzenie od starego życia egoizmu i grzechu do nowego życia łaski. Czasownik *gregoreo* pochodzi od innego gr. słowa *egeiro*, które znaczy *wstawać*. W Nowym Testamencie jest ono użyte na opisanie zmartwychwstania Jezusa. Z łaską Bożą nieustannie (po) wstawać ze swoich grzechów i słabości, nie tkwić w nich, prostować się i iść dalej, żeby kiedyś powstać z martwych razem z Panem – to najgłębsze znaczenie chrześcijańskiego czuwania.

LINKI

Uważajcie, czuwajcie, bo nie wiecie, kiedy czas ten nadejdzie (Mk 13,33).

Mt 24,42: *Czuwajcie więc, bo nie wiecie, w którym dniu Pan wasz przyjdzie.*

Mt 25,13: *Czuwajcie więc, bo nie znacie dnia ani godziny.*

Czuwajcie więc, bo nie wiecie, kiedy pan domu przyjdzie: z wieczora czy

o północy, czy o pianiu kogutów, czy rankiem. By niespodzianie przyszedłszy, nie zastał was śpiących (Mk 13,35–36).

Łk 12,35–37: *Niech będą przepasane biodra wasze i zapalone pochodnie. A wy podobni do ludzi oczekujących swojego pana, kiedy z uczty weselnej powróci, aby mu zaraz otworzyć, gdy nadejdzie i zakołacze. Szczęśliwi owi słudzy, których pan zastanie czuwających, gdy nadejdzie.*

1 Kor 1,7–8 (DRUGIE CZYTANIE): *Nie doznajecie tedy braku żadnej łaski, oczekując objawienia się Pana naszego, Jezusa Chrystusa. On też będzie umacniał was aż do końca, abyście byli bez zarzutu w dzień Pana naszego, Jezusa Chrystusa.*

WERSJE

Motyw pana udającego się w podróż i pozostawiającego odpowiedzialność swoim sługom św. Łukasz i św. Mateusz przedstawiają w formie przypowieści: o talentach (👁️ 25,14–30, więcej: JUTRO NIEDZIELA ROK A, 33 NIEDZIELA ZWYKŁA, EWANGELIA) oraz o minach (św. Łukasz, 👁️ Łk 19,11–27).

STO SŁÓW

Na szczególną uwagę w dzisiejszej Liturgii Słowa zasługują trzy elementy.

Po pierwsze: rozjazd. Czy to Bóg jest w podróży (EWANGELIA), czy to my błądzimy z dala od Jego dróg (PIERWSZE CZYTANIE) – tak czy inaczej między Bogiem a człowiekiem powstał dystans. Coś niedobrego się stało na gruncie relacji człowieka z Bogiem. Spowodował to grzech, złamaliśmy dane Bogu słowo.

Po drugie: relacja. Pomimo dzielącego dystansu człowiek może się cieszyć relacją z Bogiem. Izajasz Boga nazywa słowem niespodziewanym: to nasz krewny, Ojciec.

W końcu po trzecie i najważniejsze: chociaż nastąpiło rozstanie i trwa biblijna noc (EWANGELIA), Pan zapowiada powrót, ponowne spotkanie.

Adwent. Bóg wraca z podróży. Kiedy najbliższy wraca z dalekiej podróży, każdy wychodzi na dworzec lub stację i czeka, z radością, tęsknotą, nie mogąc się doczekać.

• II NIEDZIELA ADWENTU •
ROK B

AUTOSTRADA DO NIEBA

„Przygotujcie drogę Panu”.
Chodzi o kosztowną życiową reformę
naszej komunikacji z Bogiem.

• CHMURA SŁÓWA •

niej Bożego
głos przed Panem
obietnicy
pustyni
dnia
ziemia gwiazdy
jeden głosił
Panazwleka
dolinyj
grzechy
ziemi
wszystkie
zamieszka
dobrej
umiłowani
tysiąc
rozsypią
nie
ale
chce
wasz
wyznawcom
Pan
was
otonięgo
aby
chrzest
dnie
lat
nawrócenia
oczekując
daj
Podnieś
bój
nowiny
jest
zwiąstunkochwaładrogę
Panu
nieba
Jak

Czytanie z Księgi proroka Izajasza

«Pocieszajcie, pocieszajcie mój lud!» – mówi wasz Bóg.

«Przemawiajcie do serca Jeruzalem i wołajcie do niego, że czas jego służby się skończył, że nieprawość jego odpokutowana, bo odebrało z ręki Pana karę w dwójnasób za wszystkie swe grzechy».

Głos się rozlega:

«Drogę Panu przygotujcie na pustyni, wyrównajcie na pustkowiu gościńiec dla naszego Boga! Niech się podniosą wszystkie doliny, a wszystkie góry i pagórki obniżą; równiną niechaj się staną urwiska, a strome zbocza niziną. Wtedy się chwała Pańska objawi, razem ją każdy człowiek zobaczy, bo usta Pańskie to powiedziały».

Wstąp na wysoką górę, zwiastunko dobrej nowiny na Syjonie! Podnieś mocno twój głos, zwiastunko dobrej nowiny w Jeruzalem! Podnieś głos, nie bój się! Powiedz miastom judzkim: Oto wasz Bóg! Oto Pan Bóg przychodzi z mocą i ramię Jego

PUNKT WYJŚCIA

DRUGA NIEDZIELA ADWENTU • Rok B • **KOLOR SZAT:** fioletowy • **KOLEKTA:** Będziemy prosili, żeby *nasze codzienne problemy nie były przeszkodą* w drodze ku Bogu • **CZYTANIA:** W tę niedzielę zawsze słuchamy Ewangelii o działalności Jana Chrzciciela • Księga Proroka Izajasza 40,1–5.9–11 • Psalm 85,9–14 • 2 List św. Piotra 3,8–14 • Ewangelia wg św. Marka 1,1–8

PIERWSZE CZYTANIE

Drogę Panu przygotujcie • Iz 40,1–5.9–11

Gdyby słowa Izajasza przetłumaczyć dzisiejszym językiem, unikając archaizmów, brzmiałyby one: *zbudujcie autostradę naszemu Bogu. Izajasz opowiada z rozmachem o planie budowy systemu dróg... dla Pana.*

KSIĘGA: Izajasza • **AUTOR:** Deutero-Izajasz • **CZAS POWSTANIA:** okres wygnania (586–538 r. przed Chr.) • **KATEGORIA:** mowa prorocka • **KTO MÓWI:** prorok (w imieniu Boga) • **ADRESACI:** Izraelici, wszystkie narody

SZKOŁA IZAJASZA • Przypomnijmy: najdłuższa spośród ksiąg Starego Testamentu Księga Izajasza to *w istocie trzy księgi*, którym przypisuje się różnych autorów i odmienny czas powstania. Adresatami każdej z części są Izraelici w zmieniających się okolicznościach historii zbawienia. W zeszłym tygodniu styszeliśmy część trzecią, najpóźniejszą, powstała już po powrocie z wygnania • Pierwsza część (Iz 1–39) powstała przed wygnaniem babilońskim, za czasów panowania bezbożnego króla Achaza (735–715 r. przed Chr.) oraz jego syna, wiernego reformatora Ezechiasza (715–698 r. przed Chr.). Usłyszemy dziś fragment części drugiej Księgi Izajasza (rozdziały 40–55), skierowanej do Izraelitów na wygnaniu (586–538 r. przed Chr.). Jej autorem jest Drugi Izajasz (Deutero-Izajasz), prawdopodobnie uczeń wielkiego Izajasza. Głosi on radykalny monoteizm oraz przedstawia zbawienie przychodzące przez cierpienia tajemniczego Sługi Jahwe.

POCIESZENIE • Druga część Księgi Izajasza powstała zasadniczo podczas niewoli babilońskiej. W przeciwieństwie do części pierwszej, mającej charakter ostrzeżenia, ta nazywana jest *Księgą Pocieszenia*. Zawiera słowa otuchy skierowane do ludu pozostającego wciąż na obczyźnie. Bóg – jak czynił to już wielokrotnie w przeszłości – *jeszcze raz zlituje się* nad Izraelem. Na horyzoncie rysuje się już cud Nowego Wyjścia • Odrębną częścią *Księgi Pocieszenia* są cztery pieśni o cierpiącym Słudze Jahwe, który przez ofiarę swojego życia przybliży zbawienie ludu.

KSIĘGA POCIESZENIA • Słowa pierwszego czytania to sam początek *Księgi Pocieszenia*. Swoją nazwę bierze ona od wezwania: *Pocieszcie,*

pocieszcie mój lud • Zwróćmy uwagę na zapowiedź, że czas niewoli babilońskiej dobiega końca. Zauważmy też, że Bóg wzywa do *przygotowania Mu drogi*. Usłyszemy też zapowiedź Boga, Pasterza Izraela, powracającego na Syjon.

NAJWAŻNIEJSZE CYTATY

Oto Pan Bóg przychodzi z mocą

Jego nagroda z Nim idzie

Jak pasterz pasie on swą trzodę, gromadzi ją swoim ramieniem

TRANSLATOR

• **Przemawiajcie do serca Jeruzalem i wołajcie do niego, że czas jego służby się skończył (Iz 40,2)** • Chodzi o służbę wojskową, bojowanie (hebr. *sabah*).

• **Przygotujcie dla Pana drogę na pustyni, wyrównajcie na pustkowiu gościńiec (Iz 40,3)** • Hebr. *mesillah*, które oddano staropolskim słowem *gościńiec*, to szeroka wykładana kamieniami droga • Gdyby przełożyć to zdanie, używając współczesniejszych terminów i obrazów, unikając słów archaicznych, należałoby napisać: *przygotujcie drogę, zbudujcie autostradę naszemu Bogu.*

BIBLIJNY INSIDER

Po okresie pokuty i kary za grzech Pan pociesza swój lud i wzywa do przygotowania dróg, po których do nich przybędzie. Pomoże im w tym jego ręka, muszą tylko otworzyć swoje serca na Bożą wizję przyszłości.

• **Koniec walki** • *Czyż nie do bojowania podobny był człowiek? Czy nie pędzi on dni jak najemnik?* – pytał retorycznie Hiob swoich przyjaciół (☞ Hi 7,1, PIĄTA NIEDZIELA ZWYKŁA). Każde bojowanie ma jednak swój kres • Początek księgi Deutero-Izajasza zapowiada **zawieszenie broni**: *Czas jego służby się skończył* (☞ TRANSLATOR) • Prorok ma na pewno na myśli walkę opisywaną w Iz 1–39, w wyniku której Izrael zdegradowany został do niewolnika imperium babilońskiego. Być może myśli także o cierpieniach czasu niewoli, porównywanych do żołnierskiego trudu • Nadchodzi ich kres, jednak nie jest to kres, który przychodzi niejako automatycznie, wynikający z odmiany losów i zwrotów historii. Ten kres ma imię i tożsamość – to Pan, Bóg Izraela.

• **Przebudowa systemu dróg** • *Przygotujcie drogę Panu* to w rzeczywistości coś w rodzaju szerokiego planu budowy systemu dróg (☞ TRANSLATOR). Jego prorocki opis w kolejnych wersach staje

dzierży władzę. Oto Jego nagroda z Nim idzie i przed Nim Jego zapłata. Podobnie jak pasterz pasie on swą trzodę, gromadzi ją swoim ramieniem, jagnięta nosi na swej piersi, owce karmiące prowadzi łagodnie».

Oto słowo Boże.

Refren: Okaż swą łaskę i daj nam zbawienie.

*Będę słuchał tego, co Pan Bóg mówi:**

oto ogłasza pokój ludowi i swoim wyznawcom.

*Zaprawdę, bliskie jest Jego zbawienie i dla tych, którzy Mu cześć oddają,**

Łaska i wierność spotkają się z sobą, ucałują się sprawiedliwość i pokój.*

*Wierność z ziemi wyrośnie,**

a sprawiedliwość spojrzy z nieba.

Pan sam szczęściem obdarzy, a nasza ziemia wyda swój owoc.*

*Sprawiedliwość będzie kroczyć przed Nim,**

a śladami Jego kroków zbawienie.

się coraz bardziej fantastyczny: Pustynia przekształca się w gigantyczny plac budowy, na którym doliny mają zostać zasypane, natomiast wszelka góra i pagórek zniwelowane • Dopiero wówczas ukaże się Pan i wypatrujący jego przybycia będą mogli ogłosić: *Oto wasz Bóg! Oto Pan Bóg przychodzi z mocą* (40,9–10) • Doliny to uniwersalny obraz słabości, grzechu i trudnych doświadczeń, oddzielających człowieka od Boga (☞ Ps 23,4). Z kolei góry i pagórki to symbol arogancji i pychy ludzkiej, która także uniemożliwia przyjęcie Bożego zbawienia (☞ Iz 2,14; 2 Kor 10,5) • Przygotowanie drogi dla Zbawiciela oznacza **zасыpywanie dotów rozpaczy** i słabości oraz wyrównywanie gór pychy.

• **Nowe serce** • Bóg nie chce, aby Jego lud rozpamiętywał jedynie swoje grzechy i słabości oraz skupiał się na swym tragicznym położeniu. Przestrzega także przed pychą i arogancją, które wpędziły go w niewolę • Aby wyprowadzić swój lud z niewoli, Bóg potrzebuje przede wszystkim ufego i pokornego serca, **otwartego na Bożą wizję przyszłości**.

PSALM

Bóg znów pośród nas • Ps 85,9–14

Łaska i wierność spotkają się ze sobą. Bóg spotka się z człowiekiem. Psalm 85 zapowiada powrót Pana.

PSALM 85 • AUTOR: lewita • **CZAS POWSTANIA:** po 538 r. przed Chr.

PRZED JESIENNYMI ZBIORAMI • Według niektórych badaczy Psalm 85 wykonywany był przed jesiennymi zbiorami, zwłaszcza w okresach nieurodzaju. Wskazują na to **odniesienia do świata przyrody** (wierność z ziemi wyrośnie, nasza ziemia wyda swój owoc).

POWRÓT BOGA • Psalm 85 składa się w istocie z dwóch części. Pierwsza (wersety 2–8) to historia Bożego wybrania i odrzucenia go przez Izraelitów. Z jednej strony dziękują oni Panu za otrzymane łaski, a z drugiej błagają Go o ponowne zwrócenie się do swego ludu, który jest **targany nieszczęściami**. W drugiej części (wersety 9–14) dostrzeżemy nawiązania eschatologiczne. To wyrocznia, która zapowiada nadejście czasów stabilizacji i pokoju, powrót **chwały**, która opuściła Jerozolimę, powodując jej upadek (☞ Ez 10) • Powrót Boga do swego ludu jest zapowiedzią odnowienia tego, co Izraelici utracili w czasie wygnania.

WYROCZNIA • W liturgii wysłuchamy drugiej części psalmu – wyrocznia zapowiadającej czasy mesjańskie. Bóg wysłuchuje prośb swego ludu i odpowiada na nie błogostawieństwem. Powrót Izraela do wierności Bogu zapowiada Jego powrót. **Pan zamieszka między nami** i nastanie czas szczęścia i sprawiedliwości.

NAJWAŻNIEJSZE CYTATY

Będę słuchał tego, co mówi Pan Bóg

Bliskie jest Jego zbawienie

Łaska i wierność spotkają się z sobą, ucałują się sprawiedliwość i pokój

DRUGIE CZYTANIE

Bóg jak dobrodziej • 2 P 3,8–14

Od plastycznego opisu całkowitej zagłady świata na końcu czasów ważniejszy jest portret Boga, który troszczy się o każdego człowieka.

KSIĘGA: Drugi List Świętego Piotra • **NADAWCA:** św. Piotr / jego uczeń • **SKĄD:** Rzym / miejsce nieznane • **DATA:** ok. 65 r. / po śmierci Piotra, II poł. I w. – początek II w. po Chr. • **ADRESACI:** chrześcijanie w Azji Mniejszej

CZY TO PIOTR? • Autor listu przedstawia się jako *Szymon Piotr, sługa i apostoł Jezusa Chrystusa*. Czy to rzeczywiście św. Piotr? Większość naukowców twierdzi, że drugi list powstał już po śmierci Piotra, a jego autorem może być ktoś z grona najbliższych uczniów i towarzyszy apostoła. Sam Piotr mógł jeszcze przed swoją śmiercią pozostawić zasadnicze myśli i treść listu, które jego uczeń-sekretarz zebrał w całość i opracował • List stanowi rodzaj podsumowania nauczania pierwszego z apostołów i ma charakter duchowego testamentu – na wzór tego pozostawionego przez Mojżesza (☞ Pwt 31–33) czy Samuela (☞ 1 Sm 12,1–17). Ma **zaledwie trzy rozdziały**. Można w nim wyróżnić trzy części: • uzasadnienie autorytetu apostoelskiego i natchnionego charakteru Pisma Świętego (1,12–21) • przestrozę przed fałszywymi nauczycielami (2,1–22) • zapowiedź paruzji i czasów ostatecznych (3,1–16). Adresowany jest do wspólnot chrześcijańskich, prawdopodobnie pochodzenia pogańskiego, żyjących w Azji Mniejszej. Zmagają się one z podziałami, plagą fałszywych nauczycieli oraz wydłużającym się oczekiwaniem na przyjście Pana.

Z TRZECIEGO ROZDZIAŁU • Fragment drugiego czytania pochodzi z trzeciej, ostatniej części listu. Jest to odpowiedź na naukę głoszoną przez fałszywych nauczycieli, którzy zachęcają do życia w rozwiązłości i grzechu, bez jakichkolwiek norm moralnych (2P 2,1–22) – autor porównuje ich do aniołów grzeszących za dni Noego, do mieszkańców Sodomy i Gomory oraz nazywa synami Balaama. **Szydzą oni z zapowiedzi końca** świata, twierdząc, że od czasu patriarchów wszystko trwa i trwać będzie niewzruszenie (2 P 3,3–4).

TROSKA, NIE STRACH • Wizja końca świata, której plastyczny opis usłyszymy w czytaniu, to odpowiedź na błędne nauki. Autor podkreśla, że

Czytanie z Drugiego Listu Świętego Piotra Apostoła

Niech dla was, umiłowani, nie będzie tajne to jedno, że jeden dzień u Pana jest jak tysiąc lat, a tysiąc lat jak jeden dzień. Nie zwleka Pan z wypełnieniem obietnicy – jak niektórzy są przekonani, że Pan zwleka – ale on jest cierpliwy w stosunku do was. Nie chce bowiem niektórych zgubić, ale wszystkich chce doprowadzić do nawrócenia. Jak zło dziej zaś przyjdzie dzień Pański, w którym niebo z szumem przeminie, gwiazdy się w ogniu rozsypią, a ziemia i dzieła na niej zostaną odnalezione.

Skoro to wszystko w ten sposób ulegnie zagładzie, to jakimi winniście być wy w świętym postępowaniu i pobożności, gdy oczekujecie i staracie się przyspieszyć przyjście dnia Bożego, który sprawi, że niebo, płonąc, pójdzie na zagładę, a gwiazdy w ogniu się rozsypią. Oczekujemy jednak, według obietnicy, nowego nieba i nowej ziemi, w których zamieszka sprawiedliwość.

Dlatego, umiłowani, oczekując tego, starajcie się, aby On was znalazł bez plamy i skazy – w pokoju.

Oto słowo Boże.

choć nie wiadomo, kiedy się to stanie, to jednak przyjście Pana jest pewne • Ale zauważmy, że autor nie tyle buduje przejmujący obraz końca świata i przyjścia Jezusa, który powróci zaskakująco, jak złodziej, co pieczołowicie tworzy **portret Boga troszczącego się o człowieka**: Bóg zwleka, bo wybiera najlepszy dla nas czas swojego przyjścia, zburzy dotychczasowe, by zaprosić człowieka do nowego nieba, na nową ziemię (👁️ BIBLIJNY INSIDER).

NAJWAŻNIEJSZE CYTATY

Jak złodziej zaś przyjdzie dzień Pański

Nie chce bowiem niektórych zgubić, ale wszystkich chce doprowadzić do nawrócenia

Oczekujemy jednak, według obietnicy, nowego nieba

TRANSLATOR

• **Niebo z szumem przeminie (2 P 3,10)...** • Dosłownie: ze *świsem* • Gr. *hroidzedon* oznacza ostry, przenikliwy dźwięk, pojawiający się, gdy w powietrzu przelatuje z wielką siłą i prędkością jakiś przedmiot (np. strzała, myśliwiec lub pocisk) • Niebo w mgnieniu oka przeminie, przemknie nam przed oczami, zniknie, aby już nie wrócić (gr. *parerchomai*). Chodzi oczywiście o niebo fizyczne (gr. *ouranos*).

• **...gwiazdy się w ogniu rozsypią... (2 P 3,10)** • Gr. *stoicheia* oznacza może ciała niebieskie, lecz w podstawowym sensie odnosi się do elementarnych pierwiastków tworzących wszechświat (np. woda, powietrze, ziemia, ogień) • Oznacza także prawa, na których opiera się znany nam świat, i siły duchowe, które go kontrolują. Wszystko to rozsypie się w ogniu, dosłownie zostanie *rozwiązane* (gr. *lyo*) przez niewyobrażalnie gorący i pożerający wszystko płomień ognia (gr. *kausomai*).

• **...ziemia i dzieła na niej nie zostaną odnalezione (2 P 3,10)** • Wersja bizantyjska tekstu dopowiada wprost to, co sugeruje tekst grecki wydania krytycznego. Zamiast *nie zostaną odnalezione* (gr. *ouch heurthesetai*) czytamy tam, że ziemia i ludzkie dzieła doszczętnie spłoną w ogniu. Greckie słowo *katakaio* (*spłonąć*) sugeruje, że nic nie przetrwa.

BIBLIJNY INSIDER

Jak przetrwać czas oczekiwania, kiedy nasz Bóg, na którego tak bardzo liczymy, nie nadchodzi? Piotr daje trzy wskazówki:

• **Pan się troszczy** • *Jeden dzień u Pana jest jak tysiąc lat, a tysiąc lat jak jeden dzień*. Boża rachuba czasu różni się od ludzkiej. Piotr odwołuje się tu do Ps 90,4, gdzie opisuje się Boga, Pana życia, który trwa, w przeciwieństwie do kruchego i przemijającego człowieka. Apostoł adaptuje

cytat do swojej myśli: **Pan kontroluje nasz czas** i sam wybiera moment sądu i swojego przyjścia. Jest to moment dla nas najlepszy.

• **Pan czeka** • *Nie zwleka Pan z wypełnieniem obietnicy, ale On jest cierpliwy w stosunku do was. Chce bowiem wszystkich doprowadzić do nawrócenia*. W swoim planowaniu czasu sądu i interwencji Bóg **kieruje się przede wszystkim miłosierdziem**. Dodatkowy czas, jaki otrzymujemy, ma nam pomóc w nawróceniu.

• **Pan zaskakuje** • **Jak złodziej przyjdzie dzień Pański**. Przyjście Pana zawsze zaskakuje. Podobnie jak złodziej ograbia dom z kosztowności, tak i Bóg każe przyrzeć się temu, co jest dla mnie najcenniejsze, w czym pokładam swoją ufność, skąd czerpię radość i siłę do życia. Jeśli rzeczy te należą do ziemi i dzieł ludzkich, ulegną zagładzie. W Nowej Ziemi i Nowym Niebie jest miejsce tylko dla Nowego Stworzenia wyposażonego w Boże dary, które przetrwają próbę ognia.

ZWRÓĆ UWAGĘ

Myśl, według której ludzki świat zginie i odrodzi się przez ogień, znajdujemy także w kulturze grecko-rzymskiej.

• Stoicy utrzymywali, że cały kosmos regularnie odnawia się poprzez boski, oczyszczający ogień, nazywając cały proces konflagracją (*ekpyrosis*) • Zenon twierdził, że pierwotny ogień jest jak nasienie, które ma w sobie zapisane racjonalne struktury wszystkich rzeczy – przeszłych, teraźniejszych i przyszłych. To sprawia, że wszystko może się z niego odrodzić SVF 1.98. Twierdził też że, po konflagracji wróci wszystko, co było, miasta, wioski, te same obowiązki, nawet postaci takie, jak Sokrates i Platon SVF 1.109. W trakcie konflagracji wszechświat odrzucił się i oczyszczał tylko po to, aby powrócić do swojego poprzedniego stanu, do wiecznie trwałego porządku.

• Już na pierwszy rzut oka widać, jak bardzo idee stoickie różnią się od przesłania Nowego Testamentu. Bóg nie planuje powrotu do tego samego, starego, grzesznego i psującego się powoli świata, lecz przez ogień sądu przygotowuje Nową Ziemię i Nowe Niebo, absolutnie nową, wolną od zepsucia i przemijania, wiecznego cyklu śmierci i życia, rzeczywistość świata Zmartwychwstałego. Będzie ona podobna do świata, który znamy z naszej ludzkiej historii (to wciąż niebo i ziemia), a równocześnie nieskończenie przekraczająca go swoim pięknem, głębią i nowością. Pierwsze stworzenie nie zniszczy całkowicie, jest przecież Bożym dziełem. To, co z niego najpiękniejsze i najcenniejsze, zostanie ocalone w Nowym Stworzeniu, które stanie się domem dla przemienionych dzieci Bożych.

LINKI

Jeden dzień u Pana jest jak tysiąc lat, a tysiąc lat jak jeden dzień (2 P 3,8).

Ps 90,4: *Bo tysiąc lat w Twoich oczach jest jak wczorajszy dzień, który minął niby straż nocna.*

Nie zwleka Pan z wypełnieniem obietnicy, ale On jest cierpliwy w stosunku do was. Chce bowiem wszystkich doprowadzić do nawrócenia (2 P 3,9).

Hab 2,3: *Jest to widzenie na czas oznaczony, lecz wypełnienie jego niechybnie nastąpi: a jeśli się opóźnia, ty go oczekuj, bo w krótkim czasie przyjdzie niezawodnie.*

Jak złodziej przyjdzie dzień Pański (2 P 3,10).

Mt 24,43: *Czuwajcie więc, bo nie wiecie, w którym dniu Pan wasz przyjdzie. A to rozumieć: Gdyby gospodarz wiedział, o której porze nocy złodziej ma przyjść, na pewno by czuwał i nie pozwoliłby włamać się do swego domu.*

Ap 3,3: *Jeśli więc czuwać nie będziesz, przyjdę jak złodziej, i nie poznasz, o której godzinie przyjdę do ciebie.*

Ap 16,15: *Oto przyjdę jak złodziej.*

EWANGELIA

Początek Ewangelii św. Marka • Mk 1,1–8

Choć nie spotkamy dziś Jezusa Chrystusa, tym fragmentem Marek wprowadza Go na scenę historii świata. W bardzo szczególny sposób.

EWANGELISTA: św. Marek • **CZAS POWSTANIA:** ok. 60–70 r. • **KATEGORIA:** wydanie • **CZAS AKCJI:** ok. 30 r. • **MIEJSCE AKCJI:** brzegi Jordanu • **BOHATEROWIE:** Jan Chrzciciel, mieszkańcy krainy judejskiej

NAJKRÓTSZA EWANGELIA • Ewangelia św. Marka to najkrótsza ze wszystkich Ewangelii. Część egzegetów widzi w niej nawet swego rodzaju źródło dla pozostałych Ewangelii synoptycznych (Mateusza i Łukasza) • Podczas gdy Mateusz i Łukasz pierwszą część swoich dzieł poświęcają na dzieciństwo Jezusa, Marek je pomija. Przekonamy się o tym, słuchając dzisiejszego fragmentu. Będzie to **początek Ewangelii**, który od razu przenosi nas na pustynię judzką, tam, gdzie nauczał Jan Chrzciciel.

KIM JEST JEZUS • Ewangelia Marka dzieli się na dwie części (centrum jest wyznanie Piotra pod Cezareą Filipową, Mk 8,27–30). W pierwszej części Marek odpowiada na pytanie: kim jest Jezus. Tu Mistrz objawia się przez cuda jako Mesjasz. W drugiej części zmianie ulega perspektywa, z jakiej patrzymy na Mesjasza: ukazuje ona **Jezusa jako Syna Bożego**, który podejmuje Mękę, aby wyzwolić człowieka z grzechu i śmierci (8,31–16,8).

Słowa Ewangelii według Świętego Marka

Początek Ewangelii Jezusa Chrystusa, Syna Bożego. Jak jest napisane u proroka Izajasza: «Oto Ja posyłam wysłańca mego przed Tobą; on przygotuje drogę Twoją. Głos wołającego na pustyni: Przygotujcie drogę Panu, prostujcie dla Niego ścieżki», wystąpił Jan Chrzciciel na pustyni i głosił chrzest nawrócenia na odpuszczenie grzechów. Ciągnęła do niego cała judzka kraina oraz wszyscy mieszkańcy Jerozolimy i przyjmowali od niego chrzest w rzece Jordan, wyznając swoje grzechy.

Jan nosił odzienie z sierści wielbłądziej i pas skórzany około bioder, a żywił się szarańczą i miodem leśnym. I tak głosił: «Idźcie za mną mocniejszy ode mnie, a ja nie jestem go-dzien, aby schyliwszy się, rozwiązać rzemiyk u Jego sandałów. Ja chrzciliem was wodą, On zaś chrzcilić was będzie Duchem Świętym».

Oto słowo Pańskie.

JAN NA PUSTYNI • Choć nie spotkamy w odczytanej Ewangelii Jezusa Chrystusa, a tylko Jana Chrzciciela, ten fragment służy czytelnikom de facto jako **wprowadzenie Jezusa na scenę historii**. Warto pamiętać, że w drugą niedzielę Adwentu zawsze słyszymy słowa Ewangelii o działalności Jana Chrzciciela na Pustyni Judzkiej • Zwróćmy uwagę, że św. Marek rozpoczyna swoją Ewangelię od proroctwa Izajasza usłyszanego w pierwszym czytaniu (BIBLIJNY INSIDER).

NAJWAŻNIEJSZE CYTATY

Przygotujcie drogę Panu

Idźcie za mną mocniejszy ode mnie

Ja chrzciliem was wodą, On zaś chrzcilić was będzie Duchem Świętym

TRANSLATOR

• **Początek Ewangelii Jezusa Chrystusa (Mk 1,1)** • Dosłownie: *Początek Dobrej Nowiny o Jezusie*. Tak tłumaczy się zdanie otwierające Ewangelię Marka • *Ewangelia* (gr. *euangelion*), opowieść o życiu, śmierci i zmartwychwstaniu Jezusa, w języku greckim znaczy właśnie **Dobra Nowina**. Tym samym słowem określano wiadomość o zwycięstwie odniesionym w wojnie, o narodzinach syna, ślubie czy wstąpieniu na tron nowego władcy • Inskrypcja z Prienne z 6 r. przed Chr., odnosząca się do urodzin Augusta, mówi: *Narodziny boga stały się dla świata pocztkiem dobrych wieści* (gr. *euangelion*), które wyszły z jego powodu • Dziś adekwatnym tłumaczeniem byłoby: najlepsza, pozytywna wiadomość, *good news*.

BIBLIJNY INSIDER

• **Czas się zatrzymał** • Wymowne, że Ewangelia Marka rozpoczyna się od usłyszanego już w pierwszym czytaniu cytatu z Księgi Izajasza: *Przygotujcie drogę Panu, dla Niego prostujcie ścieżki!* Tak, jakby po zapowiedzi z czasu wygnania w Babilonii historia wstrzymała swój bieg i ruszyła dopiero **wraz przyjściem Jezusa** • To On jest tym, który wyprowadzi Izraela, a wraz z nim całą ludzkość z niewoli gorszej niż utrata niepodległości – z niewoli grzechu. Dopiero On wprowadzi nas do Ziemi Obiecanej.

• **Chrzciel** • Jan to **herold nadchodzącego Mesjasza**. Określa się go mianem *postańca*, *angelos*, którym w Starym Testamencie opisuje się anioła poprzedzającego pochod Boga (Wj 23,20). Jego portret przypomina portret Eliasza. Jan nosił odzienie z sierści wielbłądziej i pas skórzany około bioder (Ml 3,12, Krl 1,8).

• **Mesjasz** • Jan głosił, że Ten, który po nim idzie, jest mocniejszy od niego. On nie jest go-dzien odwiązać rzemiyka u jego sandałów. To obraz

pokory Jana, sługi Mesjasza. Wysłannika – proroka poprzedzającego przybycie Boga w czasach ostatecznych zapowiadał prorok Malachiasz (👁️ Ml 3,1) • W ostatnich wersach swojej księgi dodaje on, że będzie to nowy Eliasz, który *przygotuje świat na dzień Pański*, dzień sądu (👁️ Ml 3,23). Jan, zgodnie z zapowiedziami proroków, przygotowuje dzień Jezusa, dzień Mesjasza, dzień sądu i zbawienia. Chrystus w Ewangelii Mateusza nazywa Jana nowym Eliaszem (👁️ Mt 17,12).

• **Gest rozwiązania sandała** • *Nie jestem godzien, aby schyliwszy się, rozwiązać rzemyk u Jego sandałów* • Ten zagadkowy gest pojawia się w Księdze Rut i oznacza *prawo do poślubienia oblubienicy* • Jan nie ma prawa stawać pomiędzy Izraelem a Jezusem, który jest Jedynym Oblubieńcem.

• **Chrzest Duchem** • *On zaś chrzcić was będzie Duchem Świętym* • Nadchodzący Mesjasz ma chrzcić Duchem Świętym, co znaczy, że to w Nim właśnie spełnią się zapowiedzi czasów mesjańskich (👁️ Iz 32,15; 44,3; Ez 11,19; 36,26–27; 37,14; Jl 3,1–2) • Mateusz i Łukasz dodają, że chrzest Mesjasza to także chrzest ognia (👁️ Mt 3,11; Łk 3,16). Ogień to obraz sądu ostatecznego, który zapłonie wraz z Jego przyjściem. Chrzciciel zapowiada tego, który samym swoim przyjściem sprowadza na ziemię wszystkie obietnice nieba, który wprowadza ludzkość w czasy ostateczne.

LINKI

Jak jest napisane u proroka Izajasza: „Oto Ja posyłam wysłańca mego przed Tobą; on przygotuje drogę Twoją. Głos wołającego na pustyni: Przygotujcie drogę Panu, prostujcie dla Niego ścieżki”, wystąpił Jan Chrzciel na pustyni i głosił chrzest nawrócenia na odpuszczenie grzechów (Mk 1,2–3).

Iz 40,3 (PIERWSZE CZYTANIE): *Głos się rozlega: „Drogę Panu przygotujcie na pustyni, wyrównajcie na pustkowiu gościniec dla naszego Boga!”*

J 1,23: *Jan powiedział: „Jam głos wołającego na pustyni: Prostujcie drogę Pańską, jak rzekł prorok Izajasz”*

STO SŁÓW

Miałby z czego Izajasz czerpać w budowaniu swojej metafory, gdyby widział plan inwestycji drogowych i budowlanych i był na miejscu budowy którejś z autostrad. Przekonuje przecież, że w przygotowaniu na przyście Pana nie chodzi o rutynowe adwentowe postanowienie poprawy, ale raczej o życiową kosztowną inwestycję, globalną komunikacyjną przebudowę relacji z Bogiem, w wyniku której powstanie cała sieć dróg, trakcji, lotnisk i autostrad.

Sposób, w jaki św. Marek wprowadza na scenę historii Jezusa Chrystusa, jest równie spektakularny: przywołuje słowa *Przygotujcie drogę Panu*,

apel Izajasza, tak jakby tamto wołanie na sześć wieków zatrzymał czas w oczekiwaniu na realizację. To, co dla autorów powieści science-fiction, gdzie tak łatwo można zatrzymać czas, by potem znów go uruchomić, jest w istocie fikcją, dla Marka – jest Bożą rzeczywistością. Bóg-Jezus rzeczywiście przychodzi, czas nadziei zaczyna znów płynąć.

A fragment listu św. Piotra? Choć zawarty zaledwie w jednym zdaniu opis końca świata, gdzie wszystko: gwiazdy, wszystkie pierwiastki i elementy tworzące materię, a także reguły nim rządzące, przestaje istnieć, przewyższa spektakularnie niejedyn katastroficzny film, nie on jest kluczowy: o wiele bardziej wymowny i pokrzepiający jest portret cierpliwego Boga. Zwleka, to znaczy panuje nad światem, czasem i życiem każdego z nas, by w odpowiedniej chwili miłosierdzia zamknąć historię, a nas ocalić dla nowego nieba i nowej ziemi.

Adwentowa inwestycja: budujemy autostradę do nieba.

• III NIEDZIELA ADWENTU •
ROK B

ZASKOCZENI RADOŚCIĄ

Jedynym pewnym źródłem radości jest Miłość.
Gotowi na eksplozję radości?

• CHMURA SŁOWA •

duch aby bez swe ze Pan ani Jan byli
raduje Bogu jestem jest tak
Bóg Bracia badajcie nie jak był
głosił prorokiem duszami Pana Działo
przez mój posłany moim który jestes Jego pokolenia
oto abym Eliaszem Nie Czy jestes Jego świadectwo serc zatem
ciało Mesjaszem miłosierdzie zaświadczyc Wystali
rzeczy swiactwa bowiem

PUNKT WYJŚCIA

TRZECIA NIEDZIELA ADWENTU • Niedziela *Gaudete* • Rok B • **KOLOR SZAT:** Fioletowy lub różowy • **KOLEKTA:** Będziemy prosić, aby dobre przygotowanie do świąt pozwoliło nam je *przeżywać z radością* • **CZYTANIA:** Księga Izajasza 61,1–2a.10–11 • Psalm z Ewangelii Łukasza 1,46b–48.49–50.53–54 • Pierwszy List św. Pawła do Tesaloniczan 5,16–24 • Ewangelia wg św. Jana 1,6–8.19–28

PIERWSZE CZYTANIE

Ogromnie weselę się w Panu • Iz 61,1–2a.10–11

Niewola babilońska już zakończona, Izrael wrócił do siebie, ale to jeszcze nie koniec smutku. Prawdziwą radość wzbudzi dopiero powrót Pana.

KSIĘGA: Izajasza • **AUTOR:** Trito-Izajasz • **CZAS POWSTANIA:** II poł. VI w. – I poł. V w. przed Chr. (po wygnaniu babilońskim) • **KATEGORIA:** mowa prorocka • **KTO MÓWI:** prorok (w imieniu Boga) • **ADRESACI:** Izraelici, wszystkie narody

Z TRZECIEJ KSIĘGI IZAJASZA • To kolejna niedziela, podczas której w ramach pierwszego czytania słuchamy fragmentu Księgi Izajasza • Przed nami znów fragment z trzeciej jej części (👁 Iz 56–66), powstałej już po powrocie z wygnania babilońskiego. Odpowiada za nią wciąż tzw. *szkoła Izajasza*. Autor, nazwany umownie Trzecim Izajaszem (Trito-Izajaszem), podkreśla *świętość Boga i Jerozolimy* oraz rysuje wizję czasów ostatecznych, w których zbawienie ma objąć wszystkie narody.

PRZYSZŁA CHWAŁA • Od 60 do 62 rozdziału Księga Izajasza opisuje przyszłą chwałę Jerozolimy, do której wracają wygnańcy z Judy i która przyjmuje w swe mury także pogan z wszystkich krain i narodów (👁 Iz 60,1–18). *Do swego miasta powróci także Pan*, opromieniając je swoim światłem (👁 Iz 60,19–22). W rozdziale 61 Bóg zwraca się do proroka – Sługi, którego imię pozostaje zakryte, a który ma nieść miastu Dobrą Nowinę, i zapowiada odbudowę oraz wywyższenie miasta. Jerozolima na powrót zostanie poślubiona Panu (👁 Iz 62).

MÓWI JEROZOLIMA • Usłyszemy dwa fragmenty z 61 rozdziału Księgi Izajasza. Część pierwsza to wypowiedź proroka – Sługi, który przyjmuje powierzoną mu przez Pana misję: *Duch Pana nade mną...* W części drugiej usłyszemy głos Jerozolimy. Zwróćmy uwagę na *tę niezwykle personifikację*. Jerozolima – jako Oblubienica Pana, zgrzeszyła, doświadczyła smutku i upadku, wyraża radość, bo przeczuwa zbliżającego się Boga.

NAJWAŻNIEJSZE CYTATY

Duch Pana Boga nade mną, bo Pan mnie namaścił

Postał mnie, abym głosił dobrą nowinę ubogim

Ogromnie weselę się w Panu

TRANSLATOR

• **Postał mnie, by głosić dobrą nowinę ubogim (Iz 61,1)** • Ubodzy (*anawim*), o których mowa, to nie tylko materialnie źle sytuowani, lecz także prześladowani i pogrążeni w smutku, depresji, sprawiedliwi czekający na Boży ratunek (👁 Iz 11,4; 29,19; 32,7).

• **By zapowiadać wyzwolenie jeńcom i więźniom swobodę (Iz 61,1)** • Podwojony rzeczownik *peqah-qôah*, przetłumaczony w Biblii Tysiąclecia jako *swoboda*, oznacza dosłownie *szerokie otwarcie*. W Księdze Izajasza odnosi się on także do otwarcia oczu i uszu (👁 Iz 42,20), wyprowadzenia z ciemności (👁 Iz 42,7) • Swoboda i wolność darowana więźniom ma także wymiar duchowy. To uwolnienie od ślepoty życiowej, bezdziać, lęku i smutku.

BIBLIJNY INSIDER

• **Kiedy gaśnie radość** • W Księdze Trito-Izajasza odbija się historia Izraela i Jerozolimy w pięknych i *trudnych czasach powrotu z Babilonii*. Bóg wyprowadził swój lud z niewoli, wyrwał go z ręki jednego z najpotężniejszych imperiów na ziemi, Babilonii, które padło pod ciosami Persów. Żydom powracającym z wygnania śniła się ziemia ojczysta, odbudowana i wspaniała, nad którą góruje przywrócona znów do pełnego blasku świątynia w Jerozolimie • Tymczasem rzeczywistość okazała się być znacznie bardziej skomplikowana. Odbudowa postępowała powoli, kraj trapiły klęski i susze, a świątynia była tylko cieniem swej dawnej wspaniałości. W Izraelu powoli gościła radość powrotu z wygnania.

• **Głos** • W tej sytuacji rozlega się głos proroka, który próbuje podtrzymać ducha przegnębionych rodaków, przywrócić im radość życia z Panem.

• **Czyj to głos?** • Dwa pierwsze wersety otwierające rozdział 61 Księgi Izajasza to mowa „namaszczonego” posłańca Boga. Namaszczenie, które w Biblii kojarzy się z królami i prorokami (👁 1 Krl 19,16), oznacza tu specjalną misję Bożego wysłannika. Formuła *Duch Pański nade mną* nawiązuje do innej części Księgi Izajasza (👁 Iz 11,2), gdzie odnosi się do Mesjasza oraz do Cierpiącego Sługi Jahwe (👁 Iz 42,1) • Trudno powiedzieć, kim jest tajemnicza postać, która rozpoczyna swój monolog

w Iz 61,1. Być może za słowami tymi ukrywa się sam prorok, autor księgi, może jest to królewski wysłannik lub właśnie wspomniany Sługa Jahwe. Ważniejsze jest jednak jego orędzie i to, w czym imieniu mówi. W jego głosie *wyraźnie słycać głos samego Boga*.

• **Uzdrowieni ze smutku** • Głos, który rozlega się w Księdze Izajasza, ogłasza czas wolności dla biednych. Boży wysłannik troszczy się o nich w sposób szczególny, pochyła się nad nimi osobiście, opatruje ich złamane serca. Posłaniec Pana ostatecznie ogłasza „rok łaski” dla wszystkich zgnębionych • Słowa Izajasza mogą prowadzić do wniosku, że Bóg w pierwszym rządzie chce wyzwolić swój lud ze smutku i skupienia na trudnościach, które często stają się dla człowieka więzieniem, nie pozwalają doświadczyć radości życia. Obrazy Roku Jubileuszowego konkretyzują się w drugim wersecie, gdzie Posłaniec Pana ogłasza *rok łaski dla wszystkich* zgnębionych.

• **Pieśń ukochanej/ukochanego** • W ostatnich wersach słyszymy pieśń, którą intonuje Jerozolima: *Ogromnie weselę się w Panu, dusza moja raduje się w Bogu moim...* To ta sama Jerozolima, która przeżywa wciąż swoje problemy, powoli dźwiga się z niewoli, zмага się z biedą • Co skłania ją do rozpoczęcia swej pieśni radości? Odkryła, że jest piękną, że jest ukochaną i poślubioną Bogu. *Szata zbawienia i płaszcz sprawiedliwości*, które otrzymała, podkreślają atrybuty samego Pana, którego *bliskość staje się wyczuwalna* i namacalna w świętym mieście. Ponownie poślubia on swój naród, który jest dla niego nie tylko ukochany, ale także święty, do czego nawiązywać może *zawój* na głowie narzeczonego, właściwy ceremoniom kapłanów. To znak sprawiedliwości i chwały Pana, która po powrocie na Syjon rozleje się stąd na wszystkie narody. Miłość Boża jest nieodwołalna.

PSALM

Wielkie rzeczy Boga • Łk 1,46b–48.49–50.53–54

Rzecz zupełnie wyjątkowa: w ramach psalmu responsoryjnego usłyszemy fragment Ewangelii św. Łukasza: pieśń Maryi.

KSIĘGA: Ewangelia św. Łukasza • **AUTOR:** św. Łukasz • **CZAS POWSTANIA:** ok. 80 r. • **KATEGORIA:** pieśń Maryi

KANTYK MARYI • To rzadkość, jeśli nie jedyny przypadek w Liturgii Słowa, że w ramach psalmu responsoryjnego słyszymy pieśń pochodzącą z Nowego Testamentu. Zwykle słuchamy wtedy psalmu, pochodzącego z Księgi Psalmów, z rzadka zdarzają się psalmy obecne w innych księgach Starego Testamentu, Księgi Izajasza albo Daniela, a nawet Księgi Wyjścia • Dzisiejszy psalm to *fragment pieśni Maryi* z Ewangelii wg św. Łukasza.

Czytanie z Księgi proroka Izajasza

Duch Pana Boga nade mną, bo Pan mnie namaścił. Postał mnie, abym głosił dobrą nowinę ubogim, bym opatrzył rany serc złamanym, żebym zapowiedział wyzwolenie jeńcom i więźniom swobodę; abym obwieszczał rok łaski Pańskiej.

«Ogromnie się weselę w Panu, dusza moja raduje się w Bogu moim, bo mnie przydział w szaty zbawienia, okrył mnie płaszczem sprawiedliwości, jak oblubienica, który wkłada zawój, jak oblubienicę strojną w swe klejnoty. Zaiste, jak ziemia wydaje swe plony, jak ogród rozplenia swe zasiewy, tak Pan Bóg sprawi, że się rozpleni sprawiedliwość i chwała wobec wszystkich narodów».

Oto słowo Boże.

Refren: Raduj się, duszo, w Bogu, Zbawcy moim.

*Wielbi dusza moja Pana **

i raduje się duch mój w Bogu, zbawicielu moim.

*Bo wejrzał na uniesienie swojej Służebnicy. **

Oto bowiem odtąd błogosławić mnie będą wszystkie pokolenia.

*Gdyż wielkie rzeczy uczynił mi Wszechmocny, * a Jego imię jest święte.*

*Jego miłosierdzie z pokolenia na pokolenie * nad tymi, którzy się Go boją.*

*Głodnych nasycił dobrami, * a bogatych z niczym odprawił.*

*Ujął się za swoim sługą, Izraelem, * pomny na swe miłosierdzie.*

NAWIEDZENIE ELŻBIETY • Przypomnijmy, że Ewangelia św. Łukasza rozpoczyna się od dzieciństwa Jezusa. W pierwszych rozdziałach zestawia Maryję i Zachariasza – matkę Jezusa i ojca Jana Chrzciciela. Pokazuje ich odmienne reakcje na zwiastowanie Gabriela. Oboje – i Maryja, i Zachariasz – wyśpiewują hymn, kantyk, odmawiany w Liturgii Kościoła odpowiednio w niesporach i jutrzni • **Maryja wyśpiewała** go, będąc u swej krewnej Elżbiety, żony wspomnianego Zachariasza. Nastąpiło tam zatem spotkanie nie tylko matki Jezusa i matki Jana, ale również Jana Chrzciciela i Jezusa – dzieci jeszcze nienarodzonych.

WIELBI DUSZA MOJA PANA • Usłyszmy fragment **pieśni Maryi** – początkową część oraz fragment z drugiej, końcowej części • Pieśń Maryi można podzielić na dwie zasadnicze części: • dziękczynienie indywidualne (wersety 46b–49) • oraz grupowe, będące wyrazem spełnienia oczekiwań Izraela (wersety 50–55). Matka Boża z jednej strony dziękuje za dar macierzyństwa i łaskę, którą obdarzył ją Bóg, a z drugiej – cieszy się z realizacji zapowiedzi mesjańskich wraz z całym swym narodem. Bóg nie opuścił swojego ludu, ale rzeczywiście jest Emmanuelem – *Bogiem z nami*. Wierność Boża jest niezwykła, ponieważ nie zanikła, mimo wielokrotnych odstępstw Narodu Wybranego • Pieśń Maryi nawiązuje wprost do pieśni Anny, którą ta wyśpiewała po poczęciu Samuela (☞ 1 Sm 2,1–10). Jest ona utkana z odniesień do tekstów Starego Testamentu – głównie nawiązań do psalmów i tekstów prorockich.

NAJWAŻNIEJSZE CYTATY

Oto bowiem odtąd błogosławić mnie będą wszystkie pokolenia

Gdyż wielkie rzeczy uczynił mi Wszechmocny

Głodnych nasycił dobrami, a bogatych z niczym odprawił

DRUGIE CZYTANIE

Zawsze się radujcie • 1 Tes 5,16–24

Prawdziwa radość nie jest stanem krótkotrwałej euforii, ona trwa zawsze. Jak ją osiągnąć? Sposób podaje św. Paweł.

KSIĘGA: Pierwszy List do Tesaloniczan • **NADAWCY:** św. Paweł, Sylwan i Tymoteusz • **ADRESACI:** chrześcijanie w Tesalonikach • **CZAS POWSTANIA:** 50/51 r. • **MIEJSCE POWSTANIA:** Korynt

NAJSTARSZE PISMO • Pierwszy List do Tesaloniczan jest uznawany za najstarsze pismo Nowego Testamentu. Paweł napisał je zaraz po założeniu wspólnoty i opuszczeniu Tesaloniki z powodu

nieprzychylności mieszkających tam Żydów • List powstał podczas drugiej podróży misyjnej Apostoła (49–52 r.), po otrzymaniu wieści od Tymoteusza. Adresaci listu to chrześcijanie nawróceni z pogaństwa (☞ 1 Tes 1,9), którzy za swoje nawrócenie płacą wysoką cenę prześladowań (☞ 1 Tes 1,7) ze strony swych rodaków (☞ 1 Tes 2,14). List nie ma na celu korygowania błędów Tesaloniczan, lecz **umocnienie ich w wierności** otrzymanej Ewangelii (☞ 1 Tes 4,1–2.10).

POCHWAŁA WIARY • List składa się z kilku części: • wyrazu wdzięczności za świadectwo życia Tesaloniczan i pochwały ich wiary (☞ 1 Tes 1,2–30; 2,12–20) • wspomnienia działalności apostołskiej Pawła wśród Tesaloniczan i wyjaśnienia roli Tymoteusza (☞ 1 Tes 2,1–12; 3,1–13) • zachęty do trwania w braterskiej miłości (☞ 1 Tes 4,1–12) • nauki na temat Paruzji (☞ 1 Tes 4,13–5,11) • końcowych **wskazań i pozdrowień** (☞ 1 Tes 5,12–28). Przed nami fragment, który pochodzi z ostatniej części Listu.

ZACHĘTY • Część listu, którą usłyszmy podczas Liturgii Słowa, to końcowe wezwania, jakie apostoł kieruje do wspólnoty. Zwóćmy na nie uwagę • Zauważmy obecność wśród nich naczelną zasadę prawa naturalnego: *czyni dobro, zła unikaj*. Jednak najważniejsza z punktu widzenia tematu Liturgii Słowa jest rzecz jasna radość. Paweł podaje **sposób na radość**, która nie jest efektem krótkotrwałej euforii, lecz ciągłym stanem ducha.

NAJWAŻNIEJSZE CYTATY

Zawsze się radujcie, nieustannie się módlcie

Ducha nie gaście, proroctwa nie lekceważcie

Co szlachetne – zachowujcie. Unikajcie wszelkiego rodzaju zła

BIBLIJNY INSIDER

• **Radość. Nowa jakość** • Pomimo trudnej sytuacji i wciąż jeszcze wielu wątpliwości i pytań wyptywających ze świeżej, ledwie poznanej wiary, Paweł wzywa Tesaloniczan do radości. Jest ona u niego znakiem bliskości Pana (☞ Flp 3,1; 4,4) • Radość, do której wzywa wspólnotę apostoł, nie jest zarezerwowana na chwile szczęścia i oddechu od przeciwności, lecz **ma im towarzyszyć zawsze: zawsze się radujcie**.

• **Radość wśród problemów?** • Czy człowiek o zdrowych zmysłach może cieszyć się nawet wówczas, gdy przeżywa problemy i mierzy się z trudnościami? Tak – sugeruje apostoł – **jeśli się modli**. Dlatego zaraz po wezwaniu do radości Paweł dodaje: *nieustannie się módlcie, dziękujcie Panu w każdym położeniu*.

Czytanie z Pierwszego Listu Świętego Pawła Apostoła do Tesaloniczan

Bracia:

Zawsze się radujcie, nieustannie się módlcie. W każdym położeniu dziękujcie, taka jest bowiem wola Boża w Jezusie Chrystusie względem was. Ducha nie gaście, proroctwa nie lekceważcie. Wszystko badajcie, a co szlachetne – zachowujcie. Unikajcie wszelkiego rodzaju zła.

*Sam zaś Bóg pokoju niech uświęca was całych, aby nie-
tknięty duch wasz, dusza i ciało bez zarzutu zachowały się na przyjście Pana naszego, Jezusa Chrystusa. Wierny jest Ten, który was wzywa: on też tego dokona.*

Oto słowo Boże.

• **Lekarstwo na bezsens** • Nieustanna modlitwa nie jest pustym nakiem, lecz tym, czego chrześcijanie mogli uczyć się od samego Pawła (☞ Rz 1,10; 1 Tes 1,2). Sam znajdował się przecież wielokrotnie w niebezpieczeństwie śmierci, był odrzucany, ponosił klęski i cierpiał biedę. Paweł poznał życie we wszystkich jego blaskach i cieniach • Zrozumiał także, że najlepszą terapią na cierpienia i poczucie bezsensu, jakie w momentach kryzysu naturalnie ogarnia człowieka, jest dziękczynienie. Chodzi o świadomość, że wszystko, co wydarza się w życiu ucznia Jezusa, jest związane z wolą Bożą i **z Bożym planem wobec nas** (☞ 1 Tes 5,18): *W każdym położeniu dziękujcie, taka jest bowiem wola Boża w Jezusie Chrystusie względem was.*

• **Dar Ducha** • Dzięki modlitwie otrzymujemy Ducha, który daje moc do zmagania się z trudnościami, i pewność, że nie musimy polegać tylko na sobie samych. Duch, o którym mówi Paweł, to Duch Święty, Duch Jezusa, który może uczynić chrześcijanina naśladowcą prób i cierpień samego Pana. On czyni sam podobnymi do Mistrza: **Ducha nie gąsiec.**

• **Czynić dobro i unikać zła** • Nauczanie Pawła płynnie przechodzi od kwestii związanych z wiarą, modlitwą i życiem wewnętrznym do czynów, które mówią o nas na zewnątrz. Ostrożnie badać i zachowywać to, co dobre, unikać wszystkiego, co ma choćby pozór zła, to bardzo praktyczne rady na temat tego, jak radzić sobie z pokusami i **jak unikać grzechu**: *Co szlachetne – zachowujcie. Unikajcie wszelkiego rodzaju zła.*

• **Mur wokół Tory** • Paweł według starej metody rabinackiej proponuje zbudowanie ogrodzenia, które zapobiegłoby **przekraczaniu Bożych przykazań**. Rabini radzili np., aby w dzień szabatu nie dotykać nawet narzędzi pracy, bo może to popchnąć do złamania nakazu odpoczynku • Z pozornie pełnych przesady wskazówek przebija mądrość życiowa, mówiąca, że zło nie dostaje się do naszego życia nagle, forsując wszelkie zabezpieczenia Bożej łaski, lecz postępuje małymi krokami, poprzez niewinne kompromisy.

• **Współpraca z łaską** • Wreszcie na końcu Apostoł podkreśla, że wszystkie nasze wysiłki to nic innego jak współpraca z łaską Boga, która uświęca nas, czyli czyni podobnymi do niego. Nie ma tu klasycznego w kulturze greckiej podziału na sferę cielesną i duchową: podobieństwo do Pana przechowywane w naszym sercu przez wiarę odbija się także w ciele, które nie może być traktowane jak zwykły instrument • Przy całej ludzkiej słabości wezwanie do bycia doskonałymi i bez zarzutu wydaje się nam nieosiągalne. Paweł kończy jednak pełnym nadziei zapewnieniem, że Ten, który nas powołuje, będzie czuwał nad ukończeniem swojego dzieła: *Wierny jest Ten, który was wzywa: On też tego dokona* • Chrześcijanie żyją mocą Ducha. Często zapominamy o tym, zamieniając chrześcijańskie życie na wymagający, samotny bieg ku niebu.

EWANGELIA

Prorok tylko i aż • J 1,6–8.19–28

Ewangelista Jan wprowadza Jana Chrzciciela w szczególny i bardzo uroczysty sposób. Wspomina o nim nawet w słynnym prologu. Nie bez przyczyny.

EWANGELISTA: św. Jan • **CZAS POWSTANIA:** ok. 90 r. • **KATEGORIA:** poemat / wydarzenie • **MIEJSCE AKCJI:** Pustynia Judzka • **CZAS AKCJI:** ok. 30 r. • **BOHATEROWIE:** Jan Chrzciciel, Żydzi

OSTATNIA EWANGELIA • Ewangelia wg św. Jana to – w przeciwieństwie do Listu do Tesaloniczan – jedno z najmłodszych pism Nowego Testamentu i najpóźniejsza z Ewangelii. Jej autorem jest Jan, za redakcją dzieła odpowiadają jednak już jego uczniowie (ok. 90 r.) • Księga różni się od pozostałych Ewangelii, głównie ze względu na zawartość i formę przekazu. Podczas gdy synoptycy kładą nacisk na wierne i możliwie kompletne zebranie w całość wydarzeń z życia Jezusa, Jan koncentruje się na **misterium Jego osoby**, wybierając tylko niektóre z jego znaków i rozwijając dialogi. Ewangelię Janową można podzielić na dwie zasadnicze części: • Księgę Znaków (rozdziały 2,1–12,50) oraz • Księgę Krzyża (rozdziały 13–20). Dzieło poprzedza Prolog (1,1–18) i Wstęp historyczny (1,19–51), a wieńczy Epilog (rozdział 21), mówiący o spotkaniu Jezusa z uczniami nad jeziorem Genezaret i przekazaniu pieczy nad Kościołem Piotrowi.

PROLOG • Ewangelia św. Jana rozpoczyna się od dobrze znanego hymnu o Logosie, *Na początku było Słowo, a Słowo było u Boga...* To wczesnochrześcijański utwór opisujący misję przychodzącego z wysoka Chrystusa, Bożego Słowa (☞ J 1,1–18) • Po Prologu, który od otaczających go tekstów różni się obrazami i poetyckim charakterem, rozpoczyna się **opowiadanie o Janie Chrzcicielu** głoszącym na pustyni potrzebę nawrócenia przed przychodzącym Panem (☞ J 1,19–34).

JAN CHRZCICIEL W PROLOGU • Przed nami końcowy fragment Prologu i Wstępu historycznego, które dotyczą Jana Chrzciciela. W Prologu Janowym, opisującym tajemnicę Wcielenia i przyjścia Syna Bożego na ziemię, jest także miejsce na historię Jana Chrzciciela. Postać, którą sam Jezus nazywa największym spośród narodzonych z niewiasty (☞ Mt 11,11), odgrywa **zasadniczą rolę w misji Jezusa** i pojawia się w każdej z czterech Ewangelii • Jan to łącznik pomiędzy Pierwszym i Drugim Przymierzem, między obietnicami Starego Testamentu i ich wypełnieniem w Chrystusie. Jego pojawienie się nie tylko przygotowuje Izrael na przyjście Mesjasza, ale także potwierdza ciągłość Bożej historii zbawienia, która właśnie wkracza w swoją decydującą fazę.

NAJWAŻNIEJSZE CYTATY

Ja nie jestem Mesjaszem

Jam głos wołającego na pustyni

Pośród was stoi Ten, którego wy nie znacie

TRANSLATOR

- **Pojawił się człowiek posłany przez Boga, Jan mu było na imię (J 1,6)**
- Ewangelista podkreśla, że Chrzciciel to tylko człowiek, wprowadza go jednak na scenę w niezwykle uroczysty sposób: *egeneto anthropos*, dosłownie: *wydarzył się, pojawił się człowiek*, który jest wydarzeniem. Bez tego człowieka historia zbawienia nie będzie pełna • Postać Jana Chrzciela pojawia się w każdej Ewangelii. Bez niego trudno sobie wyobrazić historię Jezusa.
- **On wyznał, a nie zaprzeczył, oświadczając: „Ja nie jestem Mesjaszem” (J 1,20)**
- Czasownika *homologeō* (*wyznać*) używa się w Nowym Testamencie na określenie wyznania wiary (☞ J 9,22; 1 J 4,2). Ewangelista podkreśla, że słowa Chrzciela to nie tylko prosta operacja eliminacji przez negację, ale prawdziwe wyznanie: *nie jestem Mesjaszem*. Jan Chrzciciel recytuje swoje osobiste *credo*, głęboką wiarę w misję powierzoną mu przez Boga, nie wypiera się jej. Jest tylko sługą Zbawiciela, nie Zbawicielem.

BIBLIJNY INSIDER

- **Prorok tylko i aż** • Słuchając dzisiejszej Ewangelii, stajemy nad Jordanem, w tłumie, który słucha Jana Chrzciela. To ten, którego sam Jezus nazwie *największym spomiędzy narodzonych z niewiasty* (☞ Mt 11,11), pośrednik pomiędzy Pierwszym i Drugim Przymierzem, prorok przygotowujący świat na przyjście Mesjasza • Ważne jest, aby ten, który ma jedynie przygotować drogę, nie zajął miejsca tego, który przychodzi po nim. W mentalności starożytnej iść za kimś znaczyło także być jego uczniem (☞ Mt 8,33) • W pierwszych wiekach nie brakowało wspólnot i sekt, twierdzących, że to Jezus był uczniem Jana. Autor czwartej Ewangelii wyraźnie podkreśla, że Jan to Boży posłaniec, który przyszedł tylko jako świadek świątliwości. Równocześnie jednak wprowadza go na scenę w niezwykle uroczysty sposób (☞ TRANSLATOR). Bez tego człowieka historia zbawienia nie będzie pełna.
- **Jedyna misja** • Jan sam musi odkryć swoją misję i tożsamość. Okazja nadarza się, kiedy przybywają do niego kapłani i lewici, wysłannicy z Jerozolimy. Jan wyznaje im, że nie jest Mesjaszem (☞ TRANSLATOR). Jego odpowiedzi stają się potem coraz krótsze, a każda ma doprowadzić do zasadniczego wyznania, stojącego w centrum. Jan twierdzi, że nie jest Eliaszem czy nawet prorokiem, nie z wrodzonej skromności,

ale dlatego, że jest kimś więcej. Jan jest największym z proroków, a w jego głoszeniu, nawet wyglądzie zewnętrznym, można się dopatrzeć podobieństwa do Eliasza • Tu jednak dochodzimy do prawdy, jak wyjątkowa jest Janowa misja. Ani Eliasz, ani żaden z Proroków Starego Testamentu nie zapowiadał do tej pory przyjścia Syna Bożego. To **Jan ogłasza przyjście Mesjasza**.

• **Radość Jana** • Wszystko, co robi Jan, chrzest, którego udziela, przygotowują świat na nadejście Chrystusa. Jednocześnie Jan jest tylko Jego głosem. Obraz sandała to najwymowniejsze potwierdzenie roli, jaką przyjmuje: nie śmie nawet nazwać się Jego sługą. Odkrycie i wypełnienie misji, jaką powierzył mu Bóg, ostatecznie daje Janowi ogromną radość, o której powie dalej: *Ten, kto ma oblubienicę, jest oblubieńcem; a przyjaciel oblubieńca, który stoi i słucha go, doznaje najwyższej radości na głos oblubieńca. Ta zaś moja radość doszła do szczytu. Potrzeba, by On wzrastał, a ja się umniejszał* (☞ J 3,29–30) • Jan nie jest Mesjaszem, nie do niego należy zbawianie świata. Ma tylko **na Niego wskazać**. Ta misja uwalnia go od odpowiedzialności ponad jego siły i daje prawdziwą radość.

• **Betania** • Ewangelista kończy wzmianką, że wszystko to działo się w Betanii nad Jordanem. W tej właśnie miejscowości Jezus znajdzie gościnę u Łazarza, Marty i Marii. Miejscowość ta stanie się sceną objawienia jego mocy nad śmiercią i jego boskiej godności (☞ J 11–12) • Jan wyraźnie przygotowuje **pole dla działania Jezusa**. Wprowadza także w historię świadków, którzy tak jak On wskazywać będą na Chrystusa – Zbawiciela świata. Wśród nich jest również miejsce dla nas.

STO SŁÓW

Niedziela *Gaudete* jest wezwaniem do radości. Oczekiwany Pan niebawem przyjdzie! W dzisiejszej Ewangelii Jan Chrzciciel mówi nawet więcej – On już jest wśród was!

Żydzi upatrywali Mesjasza w nieodpowiednim człowieku. Nie potrafili zaś rozpoznać Go w Jezusie. Aby móc zobaczyć Boga w swoim życiu, trzeba bowiem podjąć pracę nad sobą, tak by dokonano się w nas nawrócenie.

Jak zauważa św. Paweł, nie jest to sprawa prosta, jednak wysiłek zainwestowany w relację z Bogiem może stać się źródłem wielkiej radości.

Człowiek, który spotkał Boga w swoim życiu, wie bowiem, że znalazł kogoś, kto jest w stanie uleczyć jego złamane serce.

«Czemu zatem chrzczisz, skoro nie jesteś ani Mesjaszem, ani Eliaszem, ani prorokiem?»

Jan im tak odpowiedział: «Ja chrzczę wodą. Pośród was stoi Ten, którego wy nie znacie, który po mnie idzie, a któremu ja nie jestem godzien odwiązać rzemienia u Jego sandała».

Działo się to w Betanii, po drugiej stronie Jordanu, gdzie Jan udzielał chrztu.

Oto słowo Pańskie.

Słowa Ewangelii według Świętego Jana

Pojawił się człowiek posłany przez Boga – Jan mu było na imię. Przyszedł on na świadectwo, aby zaświadczyć o świątliwości, by wszyscy uwierzyli przez niego. Nie był on świątłością, lecz został posłany, aby zaświadczyć o świątłości.

Takie jest świadectwo Jana. Gdy Żydzi wystali do niego z Jerozolimy kapłanów i lewiców zapytaniem: «Kto ty jesteś?», on wyznał, a nie zaprzeczył, oświadczając: «Ja nie jestem Mesjaszem».

Zapytali go: «Cóż zatem? Czy jesteś Eliaszem?» Odrzekł: «Nie jestem». «Czy ty jesteś prorokiem?» Odpowiedział: «Nie».

Powiedzieli mu więc: «Kim jesteś, abyśmy mogli dać odpowiedź tym, którzy nas wystali? Co mówisz sam o sobie?»

Powiedział: «Jam głos wołającego na pustyni: Prostujcie drogę Pańską, jak rzekł prorok Izajasz».

A wysłannicy byli spośród faryzeuszów. I zaczęli go pytać, mówiąc do niego:

kiedy ustanowiłem sędziów nad ludem moim izraelskim, obdarzyłem cię pokojem ze wszystkimi wrogami. Tobie też Pan zapowiedział, że sam Pan dom ci zbuduje. Kiedy wypełnią się twoje dni i spoczniesz obok swych przodków, wtedy wzbudzę po tobie potomka twój, który wyjdzie z twoich wnętrzności, i utwierdzę jego królestwo. Ja będę mu ojcem, a on będzie Mi synem.

Przedemną dom twój i twoje królestwo będzie trwać na wieki. Twój tron będzie utwierdzony na wieki».

Oto słowo Boże.

miejsu nietrwałym, chcąc zbudować jej godną i trwałą siedzibę: dom dla Pana • Zwróćmy uwagę, że Bóg odwołuje Dawida od tego pomysłu – to On chce zbudować Dawidowi dom. Dom dla Arki Przymierza, Świątynię, wybuduje dopiero syn Dawida, Salomon • W dialogu Natana z Dawidem pojawi się **jeden z najważniejszych tekstów Starego Testamentu**, przymierze z Dawidem, prorocstwo, które wypełniło się w Jezusie Chrystusie.

NAJWAŻNIEJSZE CYTATY

Sam Pan dom ci zbuduje

Wzbudzę po tobie potomka twój, który wyjdzie z twoich wnętrzności, i utwierdzę jego królestwo

Przedemną dom twój i twoje królestwo będzie trwać na wieki

TRANSLATOR

• **Sam Pan dom ci zbuduje (2 Sm 7,11)** • Hebr. *bajit* oznacza nie tylko budynek, ale także rodzinę, szczerp, naród (☞ Wj 1,21; Rdz 7,1; 12,17; 35,11–12).

• **Wzbudzę po tobie potomka twój, który wyjdzie z twoich wnętrzności, i utwierdzę jego królestwo (2 Sm 7,12)** • Hebr. *zera* to w podstawowym sensie nasienie, ale również potomstwo, dynastia. *Zera* opisuje potomka Dawida, który ma nastąpić po nim i wybudować Panu świątynię. On i jego dynastia otrzymują obietnicę trwania i panowania na wieki (☞ LINKI).

• **Przedemną dom twój i twoje królestwo będzie trwać na wieki. Twój tron będzie utwierdzony na wieki (2 Sm 7,16–17)** • Hebr. *leolam* oznacza to, co zakryte, daleki czas przyszły. Żydzi nie znali abstrakcyjnego pojęcia wieczności.

BIBLIJNY INSIDER

Oto jeden z najważniejszych tekstów Starego Testamentu. Bóg zawiera przymierze z Dawidem. Przymierze to będzie punktem odniesienia i znakiem nadziei dla całej historii zbawienia, łącząc się ostatecznie z historią Mesjasza.

• **Dom dla Pana – dom dla Dawida** • W odpowiedzi na Dawidowe plany wybudowania domu dla Boga, Bóg odpowiada **pragnieniem wybudowania domu** dla Dawida (☞ TRANSLATOR). Bóg obiecuje Dawidowi dynastię, która będzie królować długo i niewzruszenie.

• **Relacja Ojciec – syn** • Dawid i jego potomstwo będą się cieszyć **szczególną relacją z Bogiem**. Pan mówi o nim: *Ja będę mu ojcem, a on będzie*

Mi synem • Obrazy ojciec – syn pojawiają się w tekstach mówiących o inwestyturze królewskiej (☞ Ps 2,7; 110,3). Według zwyczajów obecnych powszechnie na starożytnym Bliskim Wschodzie monarcha nazywany był synem boga i czczony jako taki (Egipt). W Izraelu tytuł syna przysługuje nie tylko królowi, lecz całemu narodowi w sensie doświadczenia Bożego wyboru i miłości, nie ubóstwienia (☞ Pwt 32,6; Iz 43,6; 63,16; Oz 11,3; Jr 3,19).

• **Szczególna obietnica** • Niezwykle ważna i wciąż dyskutowana pozostaje obietnica, którą przy tej okazji składa Pan: *Nie cofnę od niego mojej życzliwości, jak ją cofnąłem od Saula, twego poprzednika, którego opuściłem. Przedemną dom twój i twoje królestwo będzie trwać na wieki. Twój tron będzie utwierdzony na wieki* • Prorocstwo, otwierając się na daleką przyszłość (☞ TRANSLATOR), w ten sposób **otwiera się na Mesjasza**. Wiecznie trwałe Przymierze z domem Dawida to nie przymierze polityczne z dynastią judzką, która zniknie ze sceny po wygnaniu (VI w.), lecz przymierze z potomkiem Dawida, przyszłym Mesjaszem.

LINKI

Wzbudzę po tobie potomka twój, który wyjdzie z twoich wnętrzności, i utwierdzę jego królestwo (2 Sm 7,12) • Obietnica dana Dawidowi wpisuje się w temat innych wielkich obietnic związanych w Biblii z potomstwem (*zera*):

Rdz 3,15: *Wprowadzam nieprzyjaźń między ciebie a niewiastę, pomiędzy potomstwo twoje a potomstwo jej: ono ugodzi cię w głowę, a ty ugodzisz je w piętę* (Protoewangelia, ☞ DZIESIĄTA NIEDZIELA ZWYKŁA, ROK B, PIERWSZE CZYTANIE).

Rdz 12,7: *Twojemu potomstwu oddaję właśnie tę ziemię* (obietnica dana Abrahamowi).

Rdz 13,14–15: *Spójrz przed siebie i rozejrzyj się z tego miejsca, na którym stoisz, na północ i na południe, na wschód i ku morzu: cały ten kraj, który widzisz, daję tobie i twemu potomstwu na zawsze* (obietnica dana Abrahamowi).

• W nauczaniu prorockim obietnice złożone Dawidowi i przymierze zawarte z nim to fakty niepodważalne. Będą znakiem nadziei dla Izraela od czasów prorockich do okresu powygnaniowego (☞ Iz 9,1–7; 11,1–16; 16,5; 55,3; Jr 23,5–6; 30,8; 33,15–26; Ez 34,23–24; 37,24–25; Oz 3,5; Am 9,11; Za 12,7–8).

• Temat ten zostanie podjęty także przez autorów Nowego Testamentu, dostrzegających wypełnienie prorocstwa Natana w Jezusie. Jezus to potomek, syn Dawida zapowiedziany przez Natana i proroków po nim:

Łk 1,32: *Będzie On wielki i zostanie nazwany Synem Najwyższego, a Pan Bóg da Mu tron Jego praojca, Dawida.*

PSALM

Utwierdzą twój tron • Ps 89,2–5.27.29

Psalm 89 wyraźnie nawiązuje do obietnicy złożonej przez Boga Dawidowi. W czasach po niewoli babilońskiej ta obietnica była dla Izraela źródłem nadziei.

PSALM 89 • AUTOR: Etan (Ezrachita) / autor anonimowy • **CZAS POWSTANIA:** schyłek monarchii, czasy wygnania i po nim (VI–V w. przed Chr.)

POUCZENIE • Psalm 89 należy do grupy dwunastu psalmów rozpoczynających się od słowa *pouczenie*. Psalmy te wpisują się w mądrościową tradycję Izraela jako **rodzaj nauki o charakterze duchowym**. Zalicza się go także do gatunku lamentacji zbiorowej czy modlitwy błagalnej. Tworzy część tzw. małej kolekcji jahwistycznej (Psalmy 84–89) i zamyka trzecią część Psalterza • W utworze można wyróżnić kilka części: • wyrocznie związaną z przymierzem Dawidowym (wersety 4–5) • hymn na cześć Jahwe (wersety 6–19) • historię przymierza Dawidowego (wersety 20–38) • skargę na los, jaki spotkał Izraela (wersety 39–52) • formułę błogostawieństwa (werset 53).

PSALM ETANA EZRACHITY? • Autor psalmu 89 wymieniony w tytule to Etan Ezrachita, będący zapewne rozpoznawalnym wśród współczesnych **mędrce kananejskim**, tworzącym ok. X w. przed Chr. Wspomina się go w Pierwszej Księdze Królewskiej (☞ 1 Krl 5,11), twierdząc, że Salomon pobił go swą mądrością. Samo porównanie Etana z jednym z najwybitniejszych izraelskich królów świadczy o jego nieprzeciętnych zdolnościach • Jednak autorstwo zostało przypisane Etanowi później zgodnie z regułami, w których wybitnym postaciom przypisywano utwory literackie (zjawisko pseudoepigrafii). W rzeczywistości, autorem psalmu może być pobożny Izraelita, czerpiący z myśli Etana swoje natchnienie, przedstawiciel środowiska mądrościowego skupionego wokół dworu i świątyni. Żyje on w czasach schyłku monarchii judzkiej lub – co bardziej prawdopodobne – po wygnaniu.

UTWIERDZĘ TRON • Fragment psalmu, który usłyszymy, pochodzi z pierwszej – pochwalnej części utworu. Zwróćmy uwagę, że psalmista wyraźnie odwołuje się do obietnicy i prorocтва, który słyszeliśmy w pierwszym czytaniu • W czasach po wygnaniu babilońskim, w których żyje autor psalmu, wyrocznia Natana i Boże obietnice złożone Dawidowi są **źródłem nadziei dla Izraela**, walczącego o odbudowę i trwanie swojego narodowego bytu.

NAJWAŻNIEJSZE CYTATY

Na wieki ugruntowana jest łaska

Utrwalę twoje potomstwo na wieki

Tron twój umocnię na wszystkie pokolenia

Refren:
Na wieki będę stawiał łaski Pana.

*O łaskach Pana będę śpiewał na wieki, i Twą wierność będę głosił moimi ustami * przez wszystkie pokolenia. Albowiem powiedziałeś: i «Na wieki ugruntowana jest łaska», * utrwalisz swą wierność w niebiosach.*

*«Zawarłem przymierze z moim wybranym, * przysiągłem mojemu słudze, Dawidowi: Twoje potomstwo utrwalę na wieki * i tron twój umocnię na wszystkie pokolenia».*

*«On będzie wołał do Mnie: i „Ty jesteś moim ojcem, * moim Bogiem, opoką mojego zbawienia”. Na wieki zachowam dla niego łaskę * i trwać z nim będzie moje przymierze».*

DRUGIE CZYTANIE

Bóg, który utwierdza • Rz 16,25–27

Oto doksolegia, którą św. Paweł kończy swój List do Rzymian. Przypomina o Bogu, który nas utwierdza, oraz streszcza trzy pojęcia, które omówił w liście.

KSIĘGA: List do Rzymian • **NADAWCA:** św. Paweł • **ADRESACI:** wspólnota chrześcijańska w Rzymie • **CZAS POWSTANIA:** 55/56 r. • **MIEJSCE POWSTANIA:** Korynt

CHRZEŚCIJANIE W STOLICY • Wyjątkowość Listu do Rzymian polega na tym, że w przeciwieństwie do pozostałych pism Apostoła to zostało zaadresowane do wspólnoty, której Paweł jeszcze osobiście nie poznał. To jedno z **najdojrzalszych pism św. Pawła**. Apostoł głosi Rzymianom ewangelię o usprawiedliwieniu z wiary w Chrystusa i o tym, że Chrystus jest drogą zbawienia zarówno dla żydów, jak i pogan. Rzym ma stać się kołem zamachowym dla Dobrej Nowiny głoszonej przez Pawła.

TEMATY PAWŁA • W Liście do Rzymian najczęściej powtarzającym się słowem jest **usprawiedliwienie, główny jego temat**. Usprawiedliwienie, jak przekonuje Paweł, następuje nie na podstawie Prawa, lecz przez wiarę. W ten sposób Paweł reinterpretuje naukę żydowską • Inne tematy to: osamotnienie człowieka z powodu grzechu i odpowiedzi, jaką jest Chrystus, nowe życie w Chrystusie i ostateczne zbawienie Izraela.

DOKSOLOGIA • Usłyszymy zakończenie Listu, ostatnie zdania, które św. Paweł wystosował do chrześcijan w Rzymie – doksolegię. Zwróćmy uwagę **na trzy pojęcia**, które wymieni Paweł w krótkim fragmencie: Ewangelię, jej powszechność dla wszystkich narodów oraz posłuszeństwo wierze (☞ BIBLIJNY INSIDER) • Aspektem łączącym drugie czytanie z całą Liturgią Słowa jest **utwierdzenie** człowieka.

NAJWAŻNIEJSZE CYTATY

Temu, który ma moc utwierdzić was

Zgodnie z objawioną tajemnicą

Bogu, który jedynie jest mądry, chwala na wieki wieków

BIBLIJNY INSIDER

Kończąc List do Rzymian, Paweł wraca do trzech podstawowych pojęć, od których zaczął:

• **Ewangelia** • Paweł błogosławi Boga, który *ma moc utwierdzić* chrześcijan w Rzymie *zgodnie z głoszoną przez niego Ewangelią i Chrystusem*. Ewangelia to fundament chrześcijańskiego życia. Paweł wraca tu do zdania, które skupia w sobie główną myśl Listu do Rzymian: *Ja nie*

Czytanie z Listu Świętego Pawła Apostoła do Rzymian

Bracia:

Temu, który ma moc utwierdzić was zgodnie z Ewangelią i moim głoszeniem Jezusa Chrystusa, zgodnie z objawioną tajemnicą, dla dawnych wieków ukrytą, teraz jednak ujawnioną, a przez pisma prorockie na rozkaz odwiecznego Boga wszystkim narodom obwieszoną, dla skłonienia ich do posłuszeństwa wierze, Bogu, który jedynie jest mądry, przez Jezusa Chrystusa, niech będzie chwala na wieki wieków! Amen.

Oto słowo Boże.

wstydzą się Ewangelii, jest ona bowiem mocą Bożą dla zbawienia każdego wierzącego, najpierw dla Żyda, potem dla Greka (👁️ Rz 1,16) • Apostoł stwierdza, że Ewangelia jest *skuteczną siłą działającą w świecie* ludzkiem, aby zbawić nas od gniewu Bożego w czasie sądu i przywrócić nam chwałę, którą utraciliśmy przez grzech. Przynosi ona wieczne zbawienie i już dziś daje nam udział w chwale, którą kiedyś będziemy dzielić z Bogiem • W imperialnym Rzymie Cezar August był nazywany *prawdziwym zbawicielem i dobroczyńcą całego rodzaju ludzkiego*, Neron zaś *zbawicielem i dobroczyńcą świata*. Także oni odnosili do swoich dekretów i poczynań słowo *euangelion*. Wbrew dominującej ideologii Paweł stwierdza, że zbawienie manifestuje się w pozornie bezsilnych wspólnotach wiary opartych na Ewangelii Chrystusa.

• **Droga dla wszystkich** • W końcówce listu Paweł stwierdza, że Ewangelia została objawiona wszystkim narodom po to, *aby skłonić je do posłuszeństwa wiary*. To uniwersalna droga zbawienia dla wszystkich bez wyjątku. Paweł ogłosił to także na początku listu (👁️ Rz 1,16) • **Uniwersalność i niespotykany charakter** Dobrej Nowiny objawia się w tym, że jest ona dostępna *dla każdego wierzącego, najpierw dla Żyda, potem dla Greka*. Nie ma innej religii, która byłaby alternatywną drogą zbawienia. Nie jest nią judaizm, czego Paweł dowodzi w Liście (👁️ Rz 1,18–4,25), ani żadna inna droga duchowa czy filozofia. W innym miejscu Listu do Rzymian apostoł ukazuje, że prowadzą one ostatecznie do frustracji i wewnętrznego rozdarcia człowieka (👁️ Rz 7,7–25). Zbawienie jest tylko w Chrystusie • Dobrze przypomnieć to sobie w czasach, kiedy chrześcijaństwo jest relatywizowane i sprowadzane znów do miana *jednej z religii*, w których możemy wybierać.

• **Wiara** • Wiara jest kluczem, który otwiera przed nami skarby Ewangelii. Ewangelia wzywa do wiary w Chrystusa. To wielki temat, od którego Paweł zaczyna List do Rzymian: *W niej bowiem sprawiedliwość Boża objawia się przez wiarę i ku wierze; jak jest napisane, „Sprawiedliwy przez wiarę żyć będzie”* (Rz 1,17) • Paweł ukazuje, że Ewangelia zawiera w sobie zbawczą moc Boga, ponieważ objawia jego plan zbawienia dokonujący się *przez wiarę i zmierzający ku wierze (ek pisteōs eis pistin)*. Znaczący to, że *sprawiedliwość Boża* w historii świata zawsze działała *przez wiarę* (zob. przykład Abrahama w Rz 4), doprowadzając ostatecznie człowieka do uznania *wiary* jako jedynej drogi zbawienia • *Przez wiarę* oznaczałoby środek, przez który osoba ma udział w zbawieniu; *ku wierze* wskazywałoby cel Bożego planu. Paweł sugeruje, że **zbawienie to kwestia wiary** od początku do końca, całkowicie. Wiarę tę pojmuję po pierwsze jako przyjęcie ofiary Chrystusa i usprawiedliwienia, które przychodzi w Nim, czyli akt serca; po drugie jako odpowiedź życia na dar Chrystusowy, czyli czynny.

EWANGELIA

Zwiastowanie Maryi • Łk 1,26–38

Czas na ostatni krok, ostateczne przymierze. Bóg zamierza wypełnić daną Dawidowi – i ludzkości – obietnicę. Do realizacji tego dzieła zaprasza Maryję.

EWANGELISTA: św. Łukasz • **CZAS POWSTANIA:** ok. 80 r. • **KATEGORIA:** wydarzenie • **CZAS AKCJI:** rok 1 (datacja tradycyjna) • **MIEJSCE AKCJI:** Nazaret • **BOHATEROWIE:** Archanioł Gabriel, Maryja

BEZPOŚREDNIE PRZYGOTOWANIE • Dopiero w czwartą niedzielę Adwentu liturgia bezpośrednio przygotowuje nas do świąt Bożego Narodzenia. We wcześniejsze niedziele – w których zresztą Ewangelie pokazywały dorosłego Jezusa w pełni swej działalności – liturgia przygotowywała nas na paruzję oraz osobiste przyjęcie Boga w naszym życiu, bo taki też charakter ma pierwsza część Adwentu • Ostatni tydzień Adwentu to czas, w którym śledzimy *historię narodzenia Jezusa*.

PRZED NARODZENIEM • Tylko dwie Ewangelie przedstawiają sceny sprzed narodzenia Jezusa oraz Jego dzieciństwo: św. Mateusza i św. Łukasza. Usłyszymy dziś opis Zwiastowania napisany przez Łukasza. To fragment tzw. ewangelii dzieciństwa (👁️ 1,5–2,52). Oprócz Łukasza, który *w centrum ewangelii dzieciństwa stawia Maryję*, informacje na temat narodzin Jezusa przekazuje jedynie Mateusz – tam głównym bohaterem jest św. Józef.

JEJ FIAT • Zwiastowanie Pańskie to *kluczowe wydarzenie* z punktu widzenia historii zbawienia. Człowiek – Maryja – będzie zaproszony do realizacji Bożej tajemnicy. Dzięki jej wolnej decyzji narodzi się Zbawiciel • Dowodem ważności tego wydarzenia jest choćby fakt, że dialog Archanioła Gabriela z Maryją stał się kanwą dwóch bardzo powszechnych modlitw: *Zdrowaś Maryjo* oraz *Anioł Pański*.

NAJWAŻNIEJSZE CYTATY

Bądź pozdrowiona, łaski pełna, Pan z Tobą

Znalazłaś bowiem łaskę u Boga

Duch Święty zstąpi na Ciebie i moc Najwyższego okryje Cię cieniem

TRANSLATOR

• **A dziewicy było na imię Maryja** (Łk 1,27) • Po hebrajsku *Miriam* oznacza wprost *ukochana, obdarowana*.

• **Bądź pozdrowiona, łaski pełna, Pan z Tobą** (Łk 1,28) • Pierwsze tłumaczenie, które najbardziej zakorzeniło się w polskiej duchowości,

Słowa Ewangelii według Świętego Łukasza

Bóg posłał anioła Gabriela do miasta w Galilei, zwanego Nazaret, do dziewicy poślubionej mężowi imieniem Józef, z rodu Dawida; a dziewicy było na imię Maryja.

Wszedłszy do Niej, anioł rzekł: «Bądź pozdrowiona, łaski pełna, Pan z Tobą, błogosławiona jesteś między niewiastami». Ona zmieszana się na te słowa i rozważała, co by miało znaczyć to pozdrowienie.

Lecz anioł rzekł do Niej: «Nie bój się, Maryjo, znalazłaś bowiem łaskę u Boga. Oto poczniesz i porodzisz Syna, któremu nadasz imię Jezus. Będzie on wielki i zostanie nazwany Synem Najwyższego, a Pan Bóg da Mu tron Jego praojca, Dawida. Będzie panował nad domem Jakuba na wieki, a Jego panowaniu nie będzie końca».

Na to Maryja rzekła do anioła: «Jakże się to stanie, skoro nie znam męża?»

Anioł Jej odpowiedział: «Duch Święty zstąpi na Ciebie i moc Najwyższego

okryje Cię cieniem. Dlatego też Święte, które się narodzi, będzie nazwane Synem Bożym. A oto również krewna Twoja, Elżbieta, poczęła w swej starości syna i jest już w szóstym miesiącu ta, którą miano za niepłodną. Dla Boga bowiem nie ma nic niemożliwego».

Na to rzekła Maryja: «Oto ja służebnica Pańska, niech mi się stanie według słowa twego».

Wtedy odszedł od Niej anioł.

Oto słowo Pańskie.

brzmi: „zdrowaś”. Współczesne przekłady oddają greckie słowo *chaire* jako *bądź pozdrowiona*. W rzeczywistości Gabriel zwrócił się do Maryi najprostszym i najbardziej pospolitym pozdrowieniem, jakim ludzie zwracali się wtedy do siebie • Gr. *Kecharitomene* to forma perfektum od *charidzo* („obdarowana łaską”). Znaczy dosłownie: *jesteś po brzegi wypełniona łaską*.

BIBLIJNY INSIDER

• **O czym nie pisze Łukasz** • Sugeruje to kontekst liturgiczny czwartej niedzieli Adwentu: Scena, która rozegrała się tamtego dnia w małej miejscowości na północy Izraela, nie była przypadkiem i nie powinna nikogo zaskoczyć (może z wyjątkiem osób biorących w niej udział) • Właściwie możemy się zastanawiać, dlaczego musieliśmy czekać na nią tak długo. Dlaczego potrzebna była cała *prehistoria* zbawienia: przymierze z Noem (👁 Rdz 6–10), przymierze z Abrahamem (👁 Rdz 15), niewola i wyjście z Egiptu (Księga Wyjścia) przymierze z Dawidem (👁 2 Sm 7), o którym słyszeliśmy w pierwszym czytaniu? Bóg, od którego oddaliliśmy się przez grzech, przez kolejne przymierza krok po kroku zbliżał się do naszego ludzkiego świata • Teraz **czas na krok ostateczny**, przymierze ostateczne – na świat przyjść ma jego Syn. Kiedy Bóg (anioł) stanął przed drzwiami domu w Nazarecie, na pewno mocno biło mu serce.

• **Postać Bóg swojego anioła** • To nie Maryja szukała swego Boga, to **On jej poszukiwał**. Ewangelia nie mówi nic o tym, w jakich okolicznościach Bóg odnalazł Maryję, co wówczas robiła • Piszą o tym apokryfy, w szczególności *Protoewangelia Jakuba*, w której Maryja po raz pierwszy słyszy głos anioła przy źródle, gdy czerpie wodę. Nie rozumie jego pozdrowienia, a nie zauważywszy nikogo, powraca do siebie. Dalej rozmowa toczy się już w domu, gdzie anioł ukazuje się Maryi podczas przedzenia purpury i szkarłatu na zasłonę świątynną, symbol królewski – tę samą zasłonę, która rozerwie się w chwili śmierci Jezusa na krzyżu • Ewangelie, pozbawione poetyckiej inwencji, są znacznie bardziej realistyczne. Bóg odnajduje swoją ukochaną, obdarowaną (👁 TRANSLATOR) w pogańskiej Galilei, w zapomnianym przez wszystkich, biednym Nazarecie, mieście u stóp wzgórz libańskich, o którym Stary Testament nie wspomina ani razu, a któremu Nowy przypisuje złą sławę (👁 J 1,46). Bóg nie wybiera ludzi z wielkich miast, świetnie przygotowanych, którzy już na stracie mieliby większe predyspozycje do wypełnienia jego misji. Inicjatywa i moc należą wyraźnie do Niego.

• **Bądź pozdrowiona pełna łaski** • Bóg przychodzi zwyczajnie, bez zapowiedzi i pozdrawia ją tak, jak pozdrawiali się wówczas ludzie na ulicy. Pełna łaski, a raczej dosłownie: *jesteś po brzegi wypełniona łaską* (👁 TRANSLATOR) • Bóg długo pracował nad Maryją, aby ta była

w stanie **przyjąć Jego zaproszenie**. Zgodnie z logiką Bożej łaski, która wyprzedza nas zawsze o krok, Maryja zanim jeszcze wypowie swoje „tak”, już słyszy zapewnienie – *jestem z Tobą, jesteś gotowa do mojej misji* (👁 Sdz 6,12).

• **Zmieszanie** • Ponieważ jednak Maryja jest człowiekiem z krwi i kości, a nie wymyśloną przez Ewangelistę postacią zamkniętą w zmyślonej scenie, reaguje tak, jak zareagowałby każdy z nas – milczy zmieszana, zupełnie zagubiona, nie rozumie, co dzieje się w jej domu. Jeśli anioł miał ją uspokoić, pocieszyć, rozwiązać jej wątpliwości, to uczynił to w bardzo szczególny sposób, dodając do swojego pozdrowienia wiadomość, która brzmi jak religijne science-fiction: *porodzisz Syna, któremu nadasz imię Jezus* • Po tym lakonicznym komunikacie anioł przechodzi do języka psalmistów i proroków, przypisując przyszłemu Synowi tytuły *wielkiego, Syna Bożego* (👁 Ps 2) oraz *króla*, który zasiądzie na wieki na tronie Dawida (👁 Rdz 49,10; Ps 110; Iz 9) • A więc Maryja ma zostać Matką Króla. To brzmi nieprawdopodobnie, ale przecież **nie jest niemożliwe**.

• **Jakże się to stanie, nawet nie znam męża?** • Jest jednak poważniejsza wątpliwość. Maryja wypowiada ją w dialogu z aniołem • Orygenes interpretował te słowa jako wahanie i brak wiary, *Protoewangelia Jakuba* omija je ze strachu, że kryć się w nich może ludzkie powątpiewanie • Znow najbardziej realistyczna pozostaje Ewangelia. Maryja chce wiedzieć, o co chodzi Bogu, gdzie chce ją zaprowadzić, chce wejść **na Boży poziom myślenia**.

• **Odpowiedź** • Pytanie daje aniołowi **okazję do ostatecznego odkrycia tożsamości** Tego, który będzie Ojcem dziecka. Jezus pocznie się za sprawą Ducha Świętego, którego anioł znow opisuje językiem pro-roctw Izajasza jako moc mająca zstąpić na nią jak deszcz zstępuje na pustynię, aby uczynić z niej kwitnący ogród (👁 Iz 32,15), oraz jako pełną chwały obecność Bożą, która okryje ją jak okrywała Namiot Spotkania (👁 Wj 40,35). To jego moc sprawi, że dziecko nazwane zostanie świętym (określenie szczególnej przynależności do Boga), nie w przerośni, ale dosłownie będzie *Synem Bożym* (👁 Łk 1,35). Znakiem dla Maryi ma być cud, jakiego Bóg, dawca życia, dokonał dla Elżbiety, dając jej syna (👁 Łk 1,36). Gabriel kończy swe słowa sentencją, która jest równocześnie wezwaniem do wiary i do podjęcia decyzji: *Dla Boga nie ma nic niemożliwego* • Dobrze jest zadawać Bogu kłopotliwe pytania, bo tylko wtedy można uzyskać naprawdę oryginalne odpowiedzi.

• **Pauza i Wielki Finał** • I tu znow następuje pauza, długa pauza, w trakcie której losy świata i Boże plany ważą się w oczekiwaniu na odpowiedź Maryi. Finał sceny to dwa zdania, w których całkowicie oddaje się Ona Bogu do dyspozycji, nazywając się pokornie jego *służebnicą* • Te słowa sprawiają, że anioł bez dalszych wyjaśnień odchodzi, uważając swoją

misję za spełnioną. **Wypełnia się obietnica dana Dawidowi.** Otwiera się brama w czasie, przez którą przechodzą całe pokolenia, cały ludzki świat, cierpiący do tej pory przekleństwo pierwszego buntu przeciw Bogu. Nowa Ewa uczyniła to, na co nie miała siły i odwagi Pierwsza Ewa – z całą miłością i posłuszeństwem oddała swoje życie Bogu. Dzięki niej na świat w pełni czasu przychodzi Jezus, który uwalnia nas spod władzy grzechu i wyrywa śmierci ludzki świat zmierzający ku zagładzie (👁 Ga 4,4–7).

ZWRÓĆ UWAGĘ

• **Łukasz-historyk** • Łukasz jest uznawany za historyka wśród Ewangelistów. W swym dziele troszczy się o daty opisanych wydarzeń, pozwalające na ich uwiarygodnienie, weryfikację. Tę dbałość widać chociażby w opisie narodzenia Jezusa (👁 Łk 2,15) • Tym bardziej zwróćmy uwagę na chronologię w odczytanym fragmencie. Łukasz nie mierzy tu czasu panowaniem rzymskich cesarów i gubernatorów, lecz Bożym wkroczeniem w życie bezpłodnej Elżbiety. *W szóstym miesiącu*, od kiedy Bóg nawiedził Elżbietę, czyniąc ją płodną, Archanioł Gabriel przybywa do Maryi • Dla tego, kto rozpoczyna swą drogę z Bogiem, dla tego, kto staje do modlitwy, czas zaczyna płynąć inaczej. **Czas mierzy się od spotkania z Bogiem.** A potem od spotkania do spotkania, od łaski do łaski.

CZY WIESZ, ŻE...

- Słowa Archanioła Gabriela skierowane do Maryi stały się podstawą jednej z najpopularniejszych – obok *Ojcze nasz* – modlitw chrześcijańskich: *Zdrowaś Maryjo*. Druga jej część – *Błogostawionaś ty między niewiastami...* – to z kolei słowa św. Elżbiety wypowiedziane do Maryi podczas nawiedzenia • Druga część modlitwy: *Święta Maryjo...* jest XVI-wieczna – dotoczył ją do pozdrowienia anielskiego papież Pius V.
- Cały przebieg Zwiastowania oddaje natomiast modlitwa *Anioł Pański*.

STO SŁÓW

Mamy w sobie często pragnienie Dawida – wybudować Panu dom (PIERWSZE CZYTANIE). Stawiać piękne świątynie, zorganizować sobie dzień w taki sposób, by była tam przestrzeń dla Pana. Zaskakuje w dzisiejszej Liturgii Słowa, że Bóg zatrzymuje realizację tego dobrego pragnienia Dawida.

Bo chce, aby najpierw Dawid doświadczył, że to Bóg buduje mu dom. Liturgia Słowa pokazuje następnie, jak Bóg z rozmachem realizuje dane słowo, uciekając daleko w przyszłość, już wtedy zapowiadając to, co wydarzy się kilkaset lat później – narodzenie Jezusa.

Mamy w sobie pragnienie Dawida – wybudować Panu dom. Pozwólmy jednak na realizację Bożego marzenia: to Bóg chce wybudować nam dom. W tym świetle spójrzmy na zbliżającą się uroczystość Narodzenia Pańskiego, gdy *Słowo stało się Ciałem i rozbiło namiot między nami. Namiot, nie dom*, ponieważ Bóg najpierw chce nam zbudować dom: utwierdzić nas (DRUGIE CZYTANIE), dać wszystko, co jest nam potrzebne.

• ŚWIĘTO ŚWIĘTEJ RODZINY •
ROK B

SPÓJRZ NA NIEBO

Rodzina to konstelacja Bożych obietnic
przeprowadzanych w życiu każdego z jej członków.

• CHMURA SŁOWA •

Według Jerozolimy
Sara właścicielka
Abraham Pan Jego Prawa
Dzieki Panu swego
potomstwo będzie Nim Panu Izraela
Święty któremu Pańskiego
także smierci którego wierze który rzekł człowiek Abram życia
twoim symeon Abrahamem jeśli Jezus przymierzu uczynił albo wielu
narodów spadkobiercą gwiazdy ciebie słowa Pana

PUNKT WYJŚCIA

NIEDZIELA ŚWIĘTEJ RODZINY: JEZUSA, MARYI, JÓZEFA • Rok B • **KOLOR SZAT: biały** • **KOLEKTA:** Będziemy prosić, abyśmy złączeni wzajemną miłością i naśladowując w naszych rodzinach *cnoty Świętej Rodziny*, doszli do wiecznej radości w domu Pana • **CZYTANIA:** Księga Rodzaju 15,1–6; 21,1–3 • Psalm 105 (104),1–2.3–4.5–6.8–9 • List do Hebrajczyków 11,1–2.8–19 • Ewangelia wg św. Łukasza 2,22–40

PIERWSZE CZYTANIE

Spójrz i policz gwiazdy • Rdz 15,1–6; 21,1–3

Bóg obiecuje Abrahamowi żołąd wiernego żołnierza. Czy chodzi o nagrodę za prowadzone wojny? Nie, chodzi o zupełnie inną walkę, w której patriarcha czuje się przegrany. Ale... wygrywa.

KSIĘGA RODZAJU • **AUTOR:** kapłan (ostateczny redaktor) • **CZAS POWSTANIA:** wygnanie w Babilonii (587–538 r. przed Chr.) i czas po powrocie (VI–V w. przed Chr.) • **KATEGORIA:** wydarzenie • **BOHATEROWIE:** Bóg, Abraham • **MIĘSCIE:** Kanaan

GENESIS • Księga Rodzaju to pierwsza z ksiąg biblijnych. Za jej ostateczną redakcję odpowiada szkoła kapłańska tworząca podczas wygnania w Babilonii i po powrocie z niego, łącząca w całość różne starożytne tradycje. Dzieło *odpowiada na pytanie o tożsamość Izraela* wywodzącego swoje korzenie z historii patriarchów • Dzieli się na dwie części • Pierwsza z nich to historia początków (protohistoria), obejmująca stworzenie świata i dzieje pierwszych ludzi aż do przymierza z Noem (rozdziały 1–11) • W drugiej części (rozdziały 12–50) zapisano koleje losów Abrahama, Izaaka i Jakuba (historia „Bożej rodziny”). Część tę kończy opis śmierci Józefa w Egipcie. Przed nami czytanie pochodzące z tej właśnie części *Genesis*.

ABRAHAM • Historia Abrahama to obszerna część Księgi Rodzaju (rozdziały 12–25). Tworzą ją opisy trzech powołań: • gdy Abram opuszcza swoją ziemię rodzinną i oddaje w ręce Boże swoją przeszłość (👁️ Rdz 12,1–4) • gdy Bóg nakazuje mu wyjść z namiotu i spojrzeć w niebo, porzucić ludzkie kalkulacje (👁️ Rdz 15,1–6); Abraham oddał Mu wówczas swoją pełną obaw i wyczekiwania teraźniejszość • gdy Bóg chce, aby patriarcha wraz z Izaakiem powierzył w Jego ręce swoją przyszłość (👁️ Rdz 22) • Rozdział 15 przedstawia *jeden z decydujących momentów* historii Abrahama. Pomimo obietnic złożonych przez Boga patriarcha wciąż pozostaje bez potomka.

SPÓJRZ W NIEBO • Czytanie będzie składało się z dwóch części, pochodzących z odległych od siebie fragmentów historii Abrahama. Pierwsza dotyczy czasów, gdy imię patriarchy brzmiało jeszcze Abram. To konfrontacja obietnicy Boga dotyczącej potomka ze skargą

Czytanie z Księgi Rodzaju

Pan tak powiedział do Abrahama podczas widzenia: «Nie obawiaj się, Abramie, bo Ja jestem twoim obrońcą; nagroda twoja będzie sowita».

Abram rzekł: «O Panie, mój Boże, na cóż mi ona, skoro zblizam się do kresu mego życia, nie mając potomka; przyszyłem zaś spadkobiercą mojej majątności jest Damascenczyk Eliezer». I mówił: «Ponieważ nie dałem mi potomka, ten właśnie, zrodzony u mnie sługa mój, zostanie moim spadkobiercą».

Ale oto usłyszał słowa: «Nie on będzie twoim spadkobiercą, lecz ten po tobie dziedziczyć będzie, który od ciebie będzie pochodził».

I poleciwszy Abramowi wyjść z namiotu, rzekł: «Spójrz na niebo i policz gwiazdy, jeśli zdolasz to uczynić»; potem dodał: «Tak liczne będzie twoje potomstwo». Abram uwierzył i Pan poczytał mu to za zastugę.

Pan okazał Sarze łaskawość, jak to obiecał, i uczynił jej to, co zapowiedział. Sara stała się brzemienną

i urodziła sędziwemu Abrahamowi syna w tym właśnie czasie, jaki Bóg wyznaczył. Abraham dał swemu synowi, który mu się urodził, a którego mu zrodziła Sara, imię Izaak.

Abrama, iż nie ma syna (👁 Rdz 15) • W narracji nastąpi następnie skok w przyszłość, do chwili, gdy Abraham **doczekał się upragnionego dziedzica**.

NAJWAŻNIEJSZE CYTATY

Tak liczne będzie twoje potomstwo

Abram uwierzył i Pan poczytał mu to za zastugę

TRANSLATOR

• **„Nie obawiaj się, Abramie, bo Ja jestem twoim obrońcą; nagroda twoja będzie sowita” (Rdz 15,1)** • Dostłownie *tarczą* (hebr. *magen*). Nagroda to w istocie żołd (hebr. *szakar*). Bóg przyrzeka Abrahamowi żołd wiernego żołnierza.

• **„O Panie, mój Boże, na cóż mi ona, skoro zbliżam się do kresu mego życia, nie mając potomka” (Rdz 15,2)** • Dostłownie: *coż mi dasz*.

• **„Przyszłym zaś spadkobiercą mojej majątności jest Damasceńczyk Eliezer” (Rdz 15,3)** • W oryginale pojawia się też słowo: *spójrz* (hebr. *hen*), którym Abraham zwraca się do Boga: *spójrz, spadkobiercą mojej majątności jest Eliezer*.

• **Abram uwierzył i Pan poczytał mu to za zastugę (Rdz 15,6)** • W języku hebrajskim nie ma abstrakcyjnego pojęcia opisującego akt wiary. Tu został zastosowany czasownik *aman*, który znaczy: być wiernym, stać mocno, utwierdzić. Chodzi o decyzję, za którą podąża konkretna życiowa postawa • Pan poczytał mu ją za *zastugę*, sprawiedliwość (hebr. *zedakah*), za czyn, który otwiera drogę zbawienia, utwierdza Boży porządek.

• **Sara stała się brzemienną i urodziła sędziwemu Abrahamowi syna w tym właśnie czasie, jaki Bóg wyznaczył (Rdz 21,2)** • Dokładnie: w *oznaczonym przez Boga czasie* (hebr. *moed*) • Tym samym słowem określa się uroczystości celebrowane w świątyni jerozolimskiej.

BIBLIJNY INSIDER

W Abrahamie Biblia daje ojcom, mężczyznom i każdemu bez wyjątku wzór wiary, która walczy, spiera się z Bogiem, wychodzi poza ograniczoną ludzką logikę, patrzy na świat z Bożej perspektywy, wiernie staje po stronie Pana, ufa jego obietnicom i nie boi się czekać na ich wypełnienie w życiu. Proces rodzenia się takiej wiary widzimy w czytaniu:

• **Zmagania Abrahama** • *„Nie obawiaj się, Abramie, bo Ja jestem twoim obrońcą; nagroda twoja będzie sowita”* – zapewnia Bóg Abrahama po jego pobycie w Egipcie i zwycięskich wojnach z królami Kanaanu (👁 Rz 13–14). Obiecuje mu żołd wiernego żołnierza (👁 TRANSLATOR) • To tylko z pozoru odniesienie do toczonych przez patriarchę walk.

W rzeczywistości Bogu chodzi o inną, znacznie cięższą walkę, która toczy się w sercu patriarchy. To walka o to, aby **nie zwątpić w Boże obietnice**.

• **Granice wiary** • Choć na polu walki odniósł zwycięstwo, na polu wiary Abraham jest na granicy wytrzymałości. Na zapowiedź *sowitej nagrody* reaguje zniecierpliwieniem. Pyta dosłownie: **Cóż mi dasz?** • Patriarcha jest stary i zbliża się do kresu życia, tymczasem Bóg wciąż zwleka z upragnionym potomkiem, a jednocześnie zapewnia, że nie zapomni o swojej obietnicy. Dlatego Abraham mówi: spójrz, oto mój sługa będzie po mnie dziedziczył, ponieważ nie mam syna. Bóg odpowiada z podobną pasją: *Nie on będzie twoim dziedzicem*.

• **Wyjdź z namiotu!** • Bóg, wsłuchując się w lęk patriarchy, odpowiada w bardzo szczególny sposób. Poleca, aby Abraham opuścił najpierw swój namiot • To gest symboliczny, zaproszenie do tego, aby patriarcha porzucił swoją ograniczoną ludzką logikę strat i zysków, aby nie dał się ponieść zniecierpliwieniu. To także wymowne nawiązanie do pierwszego powołania Abrahama (👁 Rdz 12,1), gdzie patriarcha także usłyszał słowo – *wyjdź* • Mamy do czynienia z **drugim powołaniem Abrahama**. Wcześniej zostawił w rękach Bożych przeszłość, teraz ma zrobić to samo z terażniejszością.

• **Spójrz w niebo i policz gwiazdy** • W drugim wezwaniu Bóg nie zaprasza do czynności absurdalnej. Wzywa do tego, aby Abraham oderwał swój wzrok od ziemi i czysto ludzkiej perspektywy, a **zaczął myśleć po Bożemu**, z perspektywy nieba. Patriarcha ma zdać sobie sprawę z wielkości Bożego planu wobec niego • Abraham nie jest w stanie go pojąć, zostaje zatem zaproszony do wiary i zaufania. Bez dociekania, bez prośby o dowody uwierzył w Boże obietnice (👁 TRANSLATOR). Stał się zdecydowanie po Bożej stronie, postawił na Bożą obietnicę całe swe życie.

• **Po długim czasie...** • Słowa Boga spełniają się długo po tej zapowiedzi. Patriarcha otrzymuje upragnionego potomka, gdy ma już sto lat • **Oczekiwanie jest częścią Bożego planu**. Izaak przychodzi na świat w dokładnie *oznaczonym przez Boga czasie* (👁 TRANSLATOR) • Imię syna Abrahama, Izaak (od hebr. *cahaq* – *śmiać się*), nawiązuje do śmiechu Sary, która otrzymuje Bożą obietnicę, gdy jest już w podeszłym wieku (👁 LINKI) • Jest to zapowiedź wielkiej radości sprawiedliwego ojca i matki, którzy na własne oczy oglądają Boże działanie w historii ich życia.

LINKI

„Spójrz na niebo i policz gwiazdy” (Rdz 12,5) • Podobne wezwanie usłyszał Hiob:

Hi 38,31–33: *Czy gwiazdy Plejad połączysz? Rozluźnisz więzy Orionu? Czy wypuścisz o czasie Gwiazdę Poranną i wywiedziesz Niedźwiedzicę z dziećmi? Czy znane ci prawa niebios, czy wyjaśnisz ich pismo na ziemi?*

*Dalsza część książki dostępna w wersji
pełnej.*

